

**T.C.
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE EKOTURİZM KONUSUNDAKİ LİSANSÜSTÜ
TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Ali HOŞGÖREN

ŞIRNAK, 2024

**T.C.
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE EKOTURİZM KONUSUNDAKİ LİSANSÜSTÜ
TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Ali HOŞGÖREN

**Danışman:
Doç. Dr. Çağdaş ERTAŞ**

ŞIRNAK, 2024

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu tez çalışmasının Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlandığını, bu tez çalışmasında yer alan tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bahse konu bu kural ve ilkelerin gerektirdiği üzere, bu çalışmada özgün olmayan tüm bilimsel içerikleri kurallara uygun biçimde alıntılıyıp kaynak gösterdiğimi beyan ederim. Beyanımınla çelişen herhangi bir delil bulunduğu takdirde tüm sorumluluğu üstleneceğimi kabul ederim.

Mehmet Ali HOŞGÖREN

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Türkiye’de Ekoturizm Konusundaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi” adlı Yüksek Lisans Tezi, Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Mehmet Ali HOŞGÖREN

Danışman

Doç.Dr. Çağdaş ERTAŞ

Ekoturizm Rehberliği Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Sedat ÇELİK

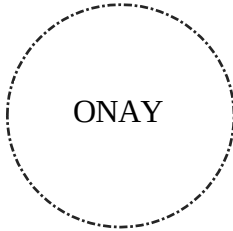
KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Çağdaş ERTAŞ danışmanlığında **Mehmet Ali HOŞGÖREN** tarafından hazırlanan “**Türkiye’de Ekoturizm Konusundaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Şırnak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Ekoturizm Rehberliği** Ana Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Jüri Başkanı	Doç. Dr. Aysen Ercan İŞTİN	
Jüri Üyesi	Doç.Dr. Çağdaş ERTAŞ	
Jüri Üyesi	Doç.Dr. Bayram KANCA	Çevrim İçi Katıldı

Savunma Tarihi: 31 / 07/ 2024

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun .././.... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. İbrahim HÜSEYİNİ

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın tamamlanmasında deneyimli bilgi ve birikimleriyle birlikte uzman görüşleriyle de bana yol gösterip, yoğun iş temposuna rağmen olabildiğince vakit ayırarak desteklerini esirgemeyen kıymetli danışman hocama teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
GİRİŞ	1
Problem Tanımı	3
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi	6
Araştırmanın Sınırlılıkları ve Kapsamı	11
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	13
1.1. Ekoturizm Kavramı	13
1.2. Ekoturizmin Önemi	19
1.3 Ekoturizm Türleri	24
1.4. Bibliyometri ve Bibliyometrik Analiz	25
2. YÖNTEM	30
3. BULGULAR	34
SONUÇ VE ÖNERİLER	46
KAYNAKÇA	52
EK	61

ÖZET
TÜRKİYE'DE EKOTURİZM KONUSUNDAKİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN
BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

HOŞGÖREN, Mehmet Ali
Yüksek Lisans Tezi, Ekoturizm Rehberliği Ana Bilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Çağdaş ERTAŞ
Temmuz 2024, 64 sayfa

Doğal çevrelerin korunmasını ve yerel toplulukların refahını vurgulayan sürdürülebilir bir turizm türü olan ekoturizm, Türkiye'de giderek artan bir akademik ilgi görmektedir. Bu çalışma, eğilimleri, araştırma temalarını ve metodolojik yaklaşımları belirlemek için Türkiye'de ekoturizm üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin kapsamlı bir bibliyometrik analizini yürütmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda YÖK Tez Merkezi veritabanındaki yüksek lisans ve doktora tezleri örneklem olarak alınmıştır. Analiz sonuçları, Türkiye'de sürdürülebilir turizme yönelik artan akademik odaklanmayı yansıtan, yıllar içinde ekoturizmle ilgili lisansüstü tez sayısında önemli bir artış olduğunu göstermektedir. Baskın araştırma temaları arasında ekoturizmin ekoturizm potansiyeli, ekoturizm yaklaşımları ve sürdürülebilirlik yer almaktadır. Metodolojik olarak, tezler nitel ve nicel yöntemlerin dengeli bir şekilde kullanıldığı çeşitli yaklaşımlar sergilemektedir. Nitel bir yaklaşım kullanılan bu çalışmada, araştırma kapsamında incelemenin yapıldığı 15 Ağustos 2023 ile 15 Eylül 2023 tarihleri arası itibariyle altısı doktora tezi ve 76'sı yüksek lisans tezi olmak üzere ekoturizm konusunda toplam 82 lisansüstü tez yapıldığı ve bu tezlerin 2001 ile 2023 yılları arasında tamamlandığı tespit edilmiştir. Çalışmada bahse konu lisansüstü tezler analiz sürecine dahil edilmiştir. Araştırmanın coğrafi dağılımı, Karadeniz bölgesi, Akdeniz kıyısı ve çeşitli milli parklar gibi Türkiye'deki önemli ekoturizm destinasyonlarını vurgulamaktadır. Bu çalışma, entelektüel manzarayı haritalayarak ve daha fazla araştırma gerektiren alanları belirleyerek Türkiye'deki ekoturizmin lisansüstü düzeydeki akademik anlayışına katkıda bulunmaktadır. Bulgular, Türkiye'de ekoturizm uygulamalarının sürdürülebilirliğini ve etkinliğini artırmaya odaklanan araştırmacılar, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için değerli içgörüler sunmaktadır. Belirlenen boşlukları ele almak ve Türkiye bağlamında ekoturizm çalışmaları alanını daha da ilerletmek için gelecekteki araştırma yönleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Bibliyometri, Bibliyometrik Analiz, Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Turizm.

ABSTRACT
BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF GRADUATE THESIS ON ECOTOURISM IN
TURKEY

HOŞGÖREN, Mehmet Ali

Master's Thesis, Ecotourism Guidance Department

Supervisor: Assoc.Prof. Dr. Çağdaş ERTAŞ

July 2024, 64 pages

Ecotourism, a sustainable form of tourism that emphasizes the protection of natural environments and the well-being of local communities, has been receiving increasing academic attention in Turkey. This study aims to conduct a comprehensive bibliometric analysis of postgraduate theses on ecotourism in Turkey in order to identify trends, research themes and methodological approaches. In this context, master's and doctoral theses in the YÖK Thesis Center database were taken as a sample. The analysis results show that there has been a significant increase in the number of theses on ecotourism over the years, reflecting the increasing academic focus on sustainable tourism in Turkey. The dominant research themes include the ecotourism potential, perspectives on ecotourism and sustainability. Methodologically, the theses exhibit a variety of approaches with a balanced use of qualitative and quantitative methods. In this study, which used a qualitative approach, it was determined that a total of 82 postgraduate theses, six of which were doctoral theses and 76 of which were master's theses, were written on ecotourism between August 15, 2023 and September 15, 2023, when the study was conducted, and that these theses were completed between 2001 and 2023. The postgraduate theses in question were included in the analysis process in the study. The geographical distribution of the research highlights important ecotourism destinations in Turkey, such as the Black Sea region, the Mediterranean coast and various national parks. This study contributes to the academic understanding of ecotourism in Turkey by mapping the intellectual landscape and identifying areas requiring further research. The findings provide valuable insights for researchers, policy makers and practitioners focused on improving the sustainability and effectiveness of ecotourism practices in Turkey. Future research directions are suggested to address the identified gaps and further advance the field of ecotourism studies in the Turkish context.

Keywords: Ecotourism, Bibliometrics, Bibliometric Analysis, Sustainability, Sustainable Tourism.

TABLÖLER LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Tezlerin türlerine ve yazıldıkları dillere göre dağılımı	34
Tablo 2. Tezlerin sayfa sayılarına göre dağılımı	35
Tablo 3. Tezlerin yayımlandıkları ana bilim dallarına göre dağılımı	36
Tablo 4. Tezlerin yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımı	37
Tablo 5. Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı	38
Tablo 6. Tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımları	39
Tablo 7. Tezlerde kullanılan veri toplama yöntemleri	40
Tablo 8. Tezlerde kullanılan veri analizi teknikleri	42
Tablo 9. Tezlerin konulara göre dağılımı	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Lisansüstü tez sayılarının yıllara göre değişimi	34
Şekil 2. Tezlerdeki anahtar sözcükler	43
Şekil 3. Tezlerde ele alınan konuların yıllara göre dağılımı	45

GİRİŞ

Ekoturizm, yerel topluluklar için sosyo-ekonomik faydalarla çevresel korumayı harmanlayan sürdürülebilir kalkınmanın temel bir bileşeni olarak ortaya çıkmıştır (Buckley, 2012). Çevresel sorunlara ilişkin küresel farkındalık arttıkça, doğal çevre ile insan faaliyetleri arasında uyumlu bir denge sunan ekoturizmin önemi de artmaktadır (Ramírez ve Fennell, 2014). Zengin biyolojik çeşitliliği, çeşitli manzaraları ve kültürel mirasıyla Türkiye, ekoturizm için önemli bir potansiyel sunmaktadır. Akdeniz'in bozulmamış kıyı şeritlerinden Karadeniz bölgesinin yemyeşil ormanlarına kadar, Türkiye'nin doğal güzelliği ve ekolojik çeşitliliği onu eko-bilinçli gezginler için ideal bir destinasyon haline getirmektedir. Bu potansiyele rağmen, Türkiye'deki ekoturizmin akademik manzarası, özellikle lisansüstü tezlerin sistematik bibliyometrik analizi açısından nispeten az keşfedilmiştir.

Bu yüksek lisans tezi, YÖK Tez Merkezi veri tabanında arşivlenen ekoturizm üzerine lisansüstü tezlerin kapsamlı bir bibliyometrik analizini sağlayarak bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu akademik çalışmaları sistematik olarak inceleyerek, çalışma araştırma alanlarını ortaya koymayı, baskın temaları, metodolojik yaklaşımları ve coğrafi odakları belirlemeyi ve literatürdeki eğilimleri ve boşlukları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Amaç yalnızca Türkiye'deki ekoturizm araştırmalarının durumunu belgelemek değil, aynı zamanda alandaki gelecekteki çalışmaları, politika yapımını ve pratik uygulamaları bilgilendirebilecek ve geliştirebilecek değerli içgörüler sunmaktır.

Bu çalışmanın öneminin çok yönlü olduğu düşünülmektedir. Bir kavram ve uygulama olarak ekoturizm, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için küresel çabalarla yakından uyumludur (Honey, 1999). Yerel topluluklar için faydaları en üst düzeye çıkarırken turizmin doğal ortamlar üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmeyi amaçlamaktadır (Ramírez ve Fennell, 2014). Sürdürülebilir uygulamalara, toplum katılımına ve çevresel etkilere odaklanarak ekoturizm, korumayı ve kültürel mirası destekleyen sorumlu seyahat için bir model sunmaktadır (Holden, 2004). Ancak, ekoturizmin başarılı bir şekilde uygulanması ve genişletilmesi, çeşitli boyutlarını ele alan sağlam bir akademik araştırma temeli gerektirir (Buckley, 2012).

Türkiye'de ekoturizm üzerine akademik söylem gelişmektedir, ancak bu çalışma grubunun sistematik bir analizi eksiktir. Bu tez, alana akademik katkıların ayrıntılı bir genel görünümünü sağlayarak bu eksikliği giderir. Bu tezlerde yaygın olan temaları ve metodolojileri inceleyerek, çalışma bilim insanları tarafından kullanılan mevcut odak

alanlarına ve araştırma stratejilerine ışık tutar.

Araştırma konularının zaman içindeki evrimini anlamak, ortaya çıkan eğilimleri ve kalıcı boşlukları belirlemek için çok önemlidir. Bu çalışmanın bibliyometrik yaklaşımı, akademik çıktının kronolojik bir analizini sağlayarak ekoturizm araştırmasının odağının nasıl değiştiğini ve geliştiğini ortaya koyar. Bu zamansal bakış açısı, gelecekteki araştırma çabalarına rehberlik etmek ve yeni çalışmaların alandaki en acil ve ilgili sorunları ele almasını sağlamak için önemlidir. Dahası, disiplinler arası araştırmanın ve uluslararası iş birliklerinin önemini vurgulayarak, çalışma ekoturizmin küresel önemini ve çalışması ve tanıtımı için kapsamlı, çok yönlü yaklaşımlara olan ihtiyacı vurgular. Sonuç olarak, bu yüksek lisans tezi Türkiye'deki ekoturizmin akademik manzarasının kapsamlı ve içgörülü bir analizini sunmayı amaçlamaktadır. Lisansüstü tezleri sistematik olarak inceleyerek, ekoturizm alanını ilerletmek isteyen araştırmacılar, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için değerli bir kaynak sunmaktadır. Bu çalışmadan elde edilen içgörüler yalnızca akademik anlayışı geliştirmekle kalmayacak, aynı zamanda hem çevreye hem de yerel topluluklara fayda sağlayan etkili ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının geliştirilmesine de katkıda bulunacaktır. Bu çalışma aracılığıyla tez, çevre koruma ve sosyo-ekonomik kalkınmanın daha geniş hedefleriyle uyumlu olarak Türkiye'de ekoturizmin sürdürülebilir büyümesini desteklemeyi amaçlamaktadır.

Lisansüstü tezler sayıları ve konuları gittikçe artan bilimsel araştırma kaynaklarındandır. Bu sebeple sürekli gelişen akademik çalışmaların, belirli periyotlarla bibliyometrik yöntemler sayesinde analiz edilmeleri araştırmacılar için oldukça faydalı olmaktadır. Son zamanlarda ekoturizme olan ilginin artmasına paralel olarak bu alanda yazılmış lisansüstü tezlerin çeşitliliğinden dolayı bibliyometrik analizler, araştırmacılara yön gösterebilmektedir. Ekoturizm alanında yazılmış tezlerin düzenlenerek, verilerin bir çalışma altında bir araya getirilmesi, araştırmacıların tek bir kaynak sayesinde çok sayıda çalışmaya yüzeysel ya da ayrıntılı olarak ulaşma imkanı tanımaktadır. Lisansüstü tezlerde çalışmanın gerçekleşeceği alan hakkında bilgi birikimine sahip olmak gerekmektedir. Ekoturizm alanında da özgün bir çalışma ortaya konulması için bilginin kaynağının nasıl temin edileceğini iyi bilmek adına detaylı bir literatür çalışması yapmak gerekmektedir. Aksi durumda literatürde var olan diğer çalışmalarla oldukça benzer çalışmalar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle alanın sistematik bir şekilde derlenememesi ve bütüncül bir bakış açısı kazanamama sorununa karşı ekoturizm alanında yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi sayesinde alanın durumunun saptanmasını, genel profilinin çıkarılmasını ve geniş bir perspektifle bütüncül ve sistematik bir bakış açısı kazandırılması

sağlanmaya çalışılmıştır. Böylelikle özellikle lisansüstü düzeydeki araştırmacılara gelecekte yapılması muhtemel çalışmaların konu seçimlerinde rehber olmayı hedefleyen bu çalışma ile özgün çalışmaların yolunun açılmasına da katkı sağlanması beklenmektedir.

Bu çalışma, giriş bölümünün dışında dört temel bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde kavramsal çerçeve üst başlığı altında ekoturizm kavramı, ekoturizmin önemi, ekoturizm türleri, bibliyometri ve bibliyometrik analiz alt başlıkları bulunmaktadır. Araştırma başlığını taşıyan ikinci bölümde problem tanımı, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları ve kapsamı ve yöntem alt başlıkları yer almaktadır. Üçüncü bölümde bulgular ana başlığı altında, çalışmanın amacı doğrultusunda ulaşılan 76 adet yüksek lisans, altı adet doktora tezi çalışmasına ilişkin analiz çıktıları sunulmuştur. Çalışmanın son bölümünü oluşturan dördüncü bölümde ise araştırmanın bulguları kapsamındaki sonuçlar açıklanmış ve gelecekteki muhtemel çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Problem Tanımı

Çevreyi korumaya ve yerel topluluklara fayda sağlamaya odaklanan sorumlu bir seyahat türü olarak ekoturizm, son yıllarda büyük ilgi görmüştür (Machnik, 2021). Dünya artan çevresel zorluklarla karşı karşıya kalırken, araştırmacılar giderek artan bir şekilde ekoturizmin etkilerini ve potansiyel faydalarını incelemeye odaklanmışlardır. Ekoturizm üzerine yapılan araştırmalar, politikaların şekillendirilmesinde, yönetim uygulamalarının bilgilendirilmesinde ve turizm destinasyonlarında sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesinde hayati bir rol oynamaktadır (Dinç vd., 2023). Araştırmacılar, ekoturizmin ekolojik, sosyoekonomik, kültürel ve eğitimsel yönlerine ilişkin anlayışı derinleştirerek, doğal kaynakların korunmasına, kültürel mirasın korunmasına ve sorumlu seyahat uygulamalarının teşvik edilmesine katkıda bulunur (Xu vd., 2023). Bu anlamda lisansüstü tezlerin de önemli bir yeri bulunmaktadır.

Lisansüstü eğitim alanlarının ilk aşaması olan yüksek lisans programları, ülkelerin nitelikli insan gücünün kazandırılmasını sağlayan önemli bir eğitim aşamasıdır (Kurtoglu Erden ve Seferoglu, 2021). Öğrencilere bilimsel verilere ulaşma yöntemini öğretmek bu verilerin yorumlanması yeteneğini kazandırmayı sağlamayı da amaçlayan lisansüstü eğitim öğretim programları (ÜAK, 2013), bir alanda uzmanlaşmayı ve bilimsel alanda rol alarak akademik alanın gelişimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır (İlter, 2020). Ancak lisansüstü tezlerin, sadece araştırmacıların akademik niteliklerini göstermek değil, aynı zamanda literatüre yeni olgular kazandırmak amacıyla da hazırlandığı düşünülmektedir. Dolayısıyla

yüksek lisans ve doktora tezlerinin niteliğinin, hem araştırmacıların hem de o alandaki literatürün niteliğini yansıttığı söylenebilir (Chen vd., 2018). Bu anlamda lisansüstü tezler, bir konudaki araştırmaları ilerletmede ve bu alandaki bilgi birikimine katkıda bulunmada önemli bir rol oynamaktadır (Yardımcı, 2023). Konu ekoturizm açısından değerlendirildiğinde, lisansüstü tezler, araştırmacılara belirli ekoturizm konularını incelemeleri, yeni araştırma sorularını keşfetmeleri ve yeni bilgiler üretmeleri için bir yol sağlayabilir. Kapsamlı literatür taramaları, ampirik çalışmalar ve veri analizi yoluyla tezler, teorik çerçevelerin genişletilmesine, mevcut bilgilerdeki boşlukların belirlenmesine ve yenilikçi yaklaşımlar ve çözümler önerilmesine katkıda bulunabilir. Dolayısıyla lisansüstü tezlerin, gelecekteki araştırmalar için temel oluşturarak ekoturizm alanında uzun vadeli bir etkiye sahip olabileceği düşünülmektedir. Bu anlamda ekoturizm ile ilgili lisansüstü tezlerin dün, bugün ve geleceği, alanın gelişimi açısından önem arz etmektedir. Bibliyometrik göstergeler ve ölçümler, bilimsel yayınların etkisini ve önemini değerlendirmede çok önemli bir rol oynar.

Bibliyometrik analiz, bilimsel literatürün çeşitli yönleri hakkında içgörü kazanmak için bibliyografik verilerin istatistiksel olarak incelenmesini içerir. Atıf analizi, ortak yazarlık analizi ve dergi analizi gibi çok çeşitli teknikleri kapsar (Glanzel, 2003). Bibliyometrik analiz, literatürdeki kalıpları ve eğilimleri ölçerek, bilimsel araştırmanın yayılması ve etkisine ilişkin değerli bilgiler sunar. Bibliyometrik analiz, literatürün genelini anlamak ve araştırma etkisini değerlendirmek için temel bir araç haline gelmiştir (Verma ve Gustafsson, 2020). Bilim sürekli artan araştırma çıktısı üretmeye devam ettikçe, bibliyometrik analiz gelişmeye devam ederek kanıta dayalı karar vermede çok önemli bir rol oynayacak ve bilimsel araştırmaların geleceğini şekillendirecektir (Donthu vd., 2020).

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik küresel ve yerel vurgunun artmasına rağmen, Türkiye'de ekoturizmin entegrasyonu ve etkinliği yeterince araştırılmamış ve eşitsiz bir şekilde belgelenmiştir. Çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını iyileştiren doğal alanlara sorumlu seyahat olarak tanımlanan ekoturizm, Türkiye'nin çevre koruma çabalarına ve sosyo-ekonomik kalkınmasına önemli ölçüde katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Ancak, Türkiye'de ekoturizmi çevreleyen akademik ve pratik söylem parçalanmıştır ve çeşitli araştırma çabaları tutarlılıktan ve kapsamlı analizden yoksundur.

Lisansüstü tezler, Türkiye'deki ekoturizm üzerine akademik çıktının önemli bir bölümünü temsil eder ve bu alanın çeşitli yönleri hakkında zengin bir bilgi sunar. Ancak, bugüne kadar bu tezlerin sistematik bir incelemesi veya bibliyometrik analizi yapılmamıştır. Böyle bir analiz, araştırma temalarının evrimini, benimsenen metodolojik

yaklaşımları ve Türkiye'deki coğrafi ve tematik odak alanlarını anlamak için çok önemlidir. Bu anlayış olmadan, mevcut boşlukları, ortaya çıkan eğilimleri ve gelecekteki araştırma ve politika geliştirme için potansiyel alanları belirlemek zordur. Bu çalışma, YÖK Tez Merkezi veri tabanından ekoturizm üzerine lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini yaparak bu boşluğu kapatmaya katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu tezleri sistematik olarak inceleyerek, çalışma Türkiye'deki lisansüstü düzeydeki ekoturizm araştırmalarının entelektüel manzarasını haritalamayı, mevcut araştırmaların katkılarını ve sınırlamalarını vurgulamayı ve daha bütünlük ve etkili gelecekteki çalışmalar için bir temel sağlamayı amaçlamaktadır. Bu analizin bulguları, sürdürülebilir turizm uygulamalarını ilerletmeye ve Türkiye'de çevresel sürdürülebilirlik ve sosyo-ekonomik kalkınmanın daha geniş hedeflerine ulaşmaya kendini adanmış akademisyenler, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için etkili olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de ekoturizm üzerine lisansüstü tezlerin kapsamlı ve sistematik bir bibliyometrik analizini sağlamaktır. YÖK Tez Merkezi veri tabanında arşivlenen akademik çıktıları inceleyerek, çalışma araştırma alanını haritalamayı, baskın temaları, metodolojik yaklaşımları ve coğrafi odakları belirlemeyi ve literatürdeki eğilimleri ve boşlukları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu çaba birkaç nedenden dolayı önemlidir. İlk olarak, ekoturizm, çevre korumayı teşvik eden ve yerel topluluklara fayda sağlayan sürdürülebilir seyahat uygulamalarını vurgulayan, turizm endüstrisi içinde hızla büyüyen bir sektördür. Giderek artan önemine rağmen, Türkiye'de bu alana adanmış akademik araştırmaların sistematik bir analizinin eksikliği olmuştur. Bu çalışma, mevcut literatürün ayrıntılı bir genel görünümünü sağlayarak bu boşluğu doldurmayı ve böylece ekoturizmin lisansüstü düzeydeki Türkiye akademisinde nasıl incelendiğine ve algılandığına dair daha derin bir anlayışa katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın amacı, yalnızca dokümantasyonun ötesine uzanmaktadır; politika yapıcıları, araştırmacıları ve uygulayıcıları, ekoturizm girişimlerinin sürdürülebilirliğini ve etkisini bilgilendirebilecek ve artırabilecek değerli içgörülerle donatmayı amaçlamaktadır. Politika yapıcılar için bu bibliyometrik analizin bulguları, sürdürülebilir turizm gelişimini destekleyen düzenlemelerin ve stratejilerin oluşturulmasına rehberlik edebilir. Araştırma eğilimlerini ve boşluklarını belirleyerek çalışma, politika yapıcıların dikkat, fon ve düzenleyici destek gerektiren alanlara öncelik vermesine yardımcı olur ve ekoturizm uygulamalarının daha geniş çevresel ve sosyoekonomik hedeflerle uyumlu olmasını sağlar.

Araştırmacılar için bu çalışma, yeni sorgulama yolları belirlemek ve araştırma metodolojilerini geliştirmek için kritik bir kaynak görevi görür. Ekoturizm araştırmalarında kullanılan nitel ve nicel yöntemlerin çeşitliliğini vurgulayarak çalışma, daha derin içgörüler ve daha güvenilir sonuçlar üretebilecek sağlam ve yenilikçi yaklaşımların benimsenmesini teşvik eder. Dahası, araştırma konularının zaman içindeki evrimini anlamak, araştırmacıların ortaya çıkan eğilimleri ve kalıcı boşlukları belirlemesini ve onları hem zamanında hem de etkili konulara yönlendirmesini sağlar. Ekoturizm operatörleri ve toplum liderleri de dahil olmak üzere uygulayıcılar da bu çalışmadan önemli ölçüde yararlanabilir. Ekoturizme yönelik akademik odaklanmanın net bir resmini sunarak çalışma, ekoturizm tekliflerinin sürdürülebilirliğini ve çekiciliğini artıracak en iyi uygulamalar ve yenilikçi stratejiler hakkında pratik içgörüler sunar. Sürdürülebilir uygulamalar, toplum katılımı ve çevresel etkiler gibi temalara vurgu, ekoturizmin temel ilkelerini vurgular ve uygulayıcıların operasyonlarını bu değerlerle uyumlu hale getirmelerine yardımcı olur. Sonuç olarak, bu çalışmanın amacı Türkiye'de ekoturizmin akademik anlayışını ilerletmek ve aynı zamanda etkili ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının geliştirilmesine katkıda bulunmaktır. Lisansüstü tezleri sistematik olarak analiz ederek, çalışma yalnızca akademik söylemi belgelemekle kalmaz, aynı zamanda onu aktif olarak şekillendirir ve ekoturizme daha bilgili, stratejik ve etkili bir yaklaşımı teşvik eder. Bu bütünsel bakış açısı, ekoturizm girişimlerinin sağlam araştırmalara dayanmasını, çevreye ve yerel topluluklara fayda sağlamasını ve Türkiye'deki turizm sektörünün sürdürülebilir büyümesini desteklemesini sağlar.

Araştırmanın Önemi

Türkiye'de ekoturizm üzerine lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi birçok nedenden dolayı büyük önem taşımaktadır. YÖK Tez Merkezi veri tabanında saklanan tezleri titizlikle inceleyerek, bu çalışma Türkiye'deki ekoturizmle ilgili akademik araştırma ortamına dair önemli içgörüler sunmaktadır. Bu incelemenin sistematik yapısı, Türkiye üniversitelerinde yürütülen ekoturizm araştırmalarının çeşitli boyutlarının kapsamlı ve ayrıntılı bir şekilde anlaşılmasını sağlar. Araştırma ortamının bibliyometrik analiz yoluyla haritalanması, araştırmacıların yıllar içinde odaklandığı baskın temaların belirlenmesini sağlar. Bu temalar arasında sürdürülebilir uygulamalar, toplum katılımı ve çevresel etkiler yer almaktadır. Ekoturizmde sürdürülebilir uygulamalar, doğal kaynakların korunmasını artırırken turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmeyi amaçlayan yöntem ve stratejileri ifade eder. Bu tema, ekosistemlerin korunmasına katkıda bulunan çevre dostu

turizm faaliyetlerini teşvik etmek olan ekoturizmin temel amacını ele aldığı için önemlidir. Toplum katılımı, bu analiz yoluyla belirlenen bir diğer kritik temadır. Yerel toplulukların ekoturizm faaliyetlerine ve karar alma süreçlerine katılımını kapsar. Topluluk katılımı, ekoturizm projelerinin başarısı için esastır çünkü turizmin faydalarının yerel halklar arasında eşit bir şekilde dağıtılmasını sağlar. Dahası, toplulukların katılımı, ekoturizm girişimlerinin sürdürülebilirliği için hayati önem taşıyan doğal ve kültürel miraslarının korunmasına yönelik bir sahiplenme ve sorumluluk duygusunu teşvik eder. Çevresel etkiler de önemli bir temayı oluşturur. Bu alandaki araştırmalar, ekoturizm faaliyetlerinin çevre üzerindeki hem olumlu hem de olumsuz etkilerine odaklanır. Bu etkileri anlamak, olumsuz etkileri azaltmak ve ekoturizmin çevre korumaya yönelik olumlu katkılarını artırmak için stratejiler geliştirmek açısından çok önemlidir. Çevresel etkiler üzerine yapılan çalışmalar, ekoturizmin biyolojik çeşitliliğin korunmasını destekleme, nesli tükenmekte olan türleri koruma ve ekolojik dengeyi koruma yollarına ilişkin içgörüler sağlar. Bu baskın temaları belirleyerek, bibliyometrik analiz Türkiye'de ekoturizm üzerine mevcut akademik odaklanmanın net ve kapsamlı bir resmini sunar. Bu netlik, ülkede sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik etmek için çalışan araştırmacılar, politika yapıcılar ve uygulayıcılar için esastır. Mevcut bilgi üzerine inşa etmelerini, araştırmadaki boşlukları gidermelerini ve ekoturizmin sürdürülebilir gelişimini destekleyen bilgilendirilmiş politikalar ve uygulamalar geliştirmelerini sağlar. Özetle, Türkiye'deki ekoturizm üzerine lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi, bu alandaki akademik araştırma ortamına ilişkin anlayışımızı önemli ölçüde artıran ve çevresel sürdürülebilirlik ve toplum kalkınmasının daha geniş hedeflerini destekleyen değerli bir çabadır.

Araştırma konularının zaman içindeki evrimini anlamak, belirli bir alandaki akademik söylemin nasıl geliştiğine dair uzunlamasına bir bakış açısı sağladığı için çok önemlidir. Bu zamansal analiz, araştırmacıların yeni ilgi alanlarını veya teorik ve metodolojik yaklaşımlardaki değişimleri ifade edebilecek ortaya çıkan eğilimleri belirlemesini sağlar. Örneğin, ekoturizm bağlamında, sürdürülebilir turizm yönetimi için dijital teknolojilere artan bir odaklanma, modern teknolojiyi çevre koruma çabalarıyla bütünleştirmeye yönelik bir eğilimi gösterebilir. Benzer şekilde, iklim değişikliğinin ekoturizm destinasyonları üzerindeki etkisini ele alan çalışmaların ortaya çıkması, küresel çevre sorunları hakkında artan bir farkındalığı ve endişeyi yansıtabilir. Ortaya çıkan eğilimleri belirlemenin yanı sıra, araştırma konularının evrimini anlamak, literatürde kalıcı boşlukları da ortaya çıkarır. Bu boşluklar, gözden kaçmış veya yeterince araştırılmamış alanları temsil eder. Örneğin, ekoturizmin yerli topluluklar üzerindeki sosyoekonomik

etkilerine ilişkin belirgin bir araştırma eksikliği varsa, bu boşluk daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyan kritik bir alanı işaret eder. Bu tür boşlukların ele alınması, alanın kapsamlı gelişimi için önemlidir ve ekoturizmin tüm ilgili yönlerinin incelenmesini ve anlaşılmasını sağlar. Bu eğilimleri ve boşlukları tanımak yalnızca akademik bir çalışma değil, aynı zamanda gelecekteki araştırma çabalarına rehberlik etmek için de önemlidir. Neyin kapsamlı bir şekilde incelendiğini ve neyin ihmal edildiğini vurgulayarak, araştırmacılar çalışmalarını en acil ve ilgili sorunları ele alacak şekilde önceliklendirebilirler. Bu hedefli yaklaşım, yeni araştırmanın mevcut bilgi birikimine anlamlı bir şekilde katkıda bulunmasını ve alanın kritik ihtiyaçlarını karşılamasını sağlar. Dahası, birden fazla çalışmanın aynı iyi araştırılmış konulara odaklanırken diğer önemli alanları göz ardı edebileceği tekrarlardan kaçınmaya yardımcı olur. Dahası, çalışmanın Türkiye'deki ekoturizm araştırmalarının coğrafi dağılımına odaklanması, konum-özümlü çalışmaların önemini vurgular. Biyolojik çeşitlilik açısından zengin ve önemli ekoturizm potansiyeline sahip Karadeniz ve Akdeniz kıyısı gibi önemli bölgeleri vurgulamak birkaç amaca hizmet eder. İlk olarak, bu bölgelerin ekoturizm faaliyetleri için ideal hale getiren benzersiz çevresel ve kültürel özelliklerini kabul eder. Yemyeşil ormanları ve çeşitli yaban hayatıyla Karadeniz bölgesi ve eşsiz deniz ekosistemleri ve kadim kültürel mirasıyla Akdeniz kıyısı, hem yerli hem de yabancı turistleri çekebilecek farklı ekoturizm deneyimleri sunar. İkinci olarak, bu bölgelere vurgu yapmak, araştırma çabalarının çoğunun nerede yoğunlaştığını ve daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulabilecek yerleri belirlemeye yardımcı olur. Örneğin, bibliyometrik analiz ekoturizm araştırmalarının çoğunun Karadeniz bölgesinde yürütüldüğünü ortaya koyarsa, bu Akdeniz kıyısına veya akademik olarak çok fazla ilgi görmeyen diğer alanlara daha fazla odaklanma ihtiyacını gösterebilir. Bu coğrafi odak, farklı bölgelerdeki araştırma çabalarını dengelemeye yardımcı olur ve ekoturizm potansiyeli olan tüm alanların yeterince çalışılmasını ve tanıtılmasını sağlar. Araştırma konularının zaman içindeki evrimini anlamak, ortaya çıkan eğilimleri ve kalıcı boşlukları tanımak ve çalışmaların coğrafi odağını vurgulamak, ekoturizm alanını ilerletmede önemli unsurlardır. Bu içgörüler gelecekteki araştırma çabalarına rehberlik eder ve yeni çalışmaların en alakalı sorunları ele almasını ve ekoturizm potansiyeli olan tüm bölgelerin keşfedilmesini sağlar. Bu kapsamlı yaklaşım, ekoturizmin sürdürülebilir gelişimini destekleyerek çevrenin korunmasına, yerel toplum refahına ve Türkiye'deki turizm sektörünün genel büyümesine katkıda bulunmaktadır.

Bu bibliyometrik analiz, ekoturizm araştırmalarında kullanılan metodolojik yaklaşımlara da ışık tutarak çeşitli nitel ve nicel yöntemleri ortaya koyar. Bu tür bilgiler,

kendi çalışmalarında sağlam ve yenilikçi metodolojiler benimsemeye çalışan araştırmacılar için hayati önem taşır. Kullanılan çeşitli yöntemleri anlamak, araştırmacıların kendi özel araştırma soruları için en uygun teknikleri seçmelerine olanak tanır ve böylece bulgularının geçerliliğini ve güvenilirliğini artırır. Ekoturizm araştırmalarındaki nitel yöntemler genellikle turistler ve yerel topluluklar gibi paydaşların deneyimleri ve algıları hakkında derin içgörüler sağlayan görüşmeler, odak grupları ve etnografik çalışmaları içerir. Bu yöntemler, nicel yaklaşımların gözden kaçırabileceği karmaşık sosyal ve kültürel dinamikleri keşfetmek için özellikle yararlıdır. Öte yandan, anketler, istatistiksel analiz ve coğrafi bilgi sistemleri (CBS) gibi nicel yöntemler farklı bir dizi güçlü yön sunar. Bu yöntemler, araştırmacıların politika ve uygulamaları bilgilendirebilecek kalıpları ve korelasyonları belirlemesini sağlayarak büyük veri kümelerinin toplanmasını ve analiz edilmesini sağlar. Örneğin, anketler çok çeşitli katılımcılardan veri toplayabilir ve turist davranışları ve tercihleri hakkında geniş bir görüş sağlayabilir. İstatistiksel analiz daha sonra hipotezleri test etmek ve genelleştirilebilir sonuçlar çıkarmak için kullanılabilir. Bu arada, GIS, ekoturizm faaliyetlerinin ve çevresel etkilerinin mekansal modellerini haritalayabilir ve sürdürülebilir planlama ve yönetim için değerli içgörüler sunabilir. Çalışma, ekoturizmin küresel önemini ve onu anlamak ve tanıtmak için kapsamlı, çok yönlü yaklaşımlara olan ihtiyacı yansıtan disiplinler arası araştırmanın ve uluslararası iş birliklerinin önemini vurgular. Disiplinler arası araştırma, ekoloji, sosyoloji, ekonomi ve coğrafya gibi farklı akademik alanlardan bakış açılarını ve metodolojileri birleştirerek tek bir disiplin merceğinden tam olarak anlaşılamayan karmaşık sorunları ele alır. Örneğin, ekoturizmin biyoçeşitlilik üzerindeki etkilerini anlamak ekolojik uzmanlık gerektirirken, sosyoekonomik faydalarını ve zorluklarını değerlendirmek sosyoloji ve ekonomiden içgörüler gerektirir. Bu çeşitli bakış açılarını entegre ederek, disiplinler arası araştırma ekoturizm hakkında daha bütünsel bir anlayış sağlar, daha etkili ve sürdürülebilir politikalar ve uygulamalar hakkında bilgi verebilecek sinerjileri ve takasları belirler. Uluslararası iş birlikleri, ekoturizm araştırmasının kalitesini ve etkisini daha da artırır. Ekoturizm, ulusal sınırları aşan uygulamaları ve ilkeleri olan küresel bir olgudur. Farklı ülkelerden bilim insanlarının katıldığı işbirlikli araştırma projeleri, araştırma sürecini ve sonuçlarını zenginleştirerek bilgi, kaynak ve en iyi uygulamaları paylaşabilir. Bu tür işbirlikleri, göçmen türlerin korunması veya ülkeler arasında koordineli çabalar gerektiren paylaşılan doğal kaynakların yönetimi gibi sınır ötesi sorunları da ele alabilir. Ek olarak, uluslararası işbirlikleri, başarılı ekoturizm modellerinin bir bölgeden diğerine aktarılmasını, en iyi uygulamaların farklı kültürel ve çevresel bağlamlara uyarlanmasını ve

ölçeklenmesini teşvik edebilir. Bu bibliyometrik analiz, yalnızca ekoturizm araştırmalarındaki metodolojik çeşitliliği vurgulamakla kalmaz, aynı zamanda disiplinler arası ve uluslararası yaklaşımların kritik rolünü de vurgular. Bu kapsamlı, çok yönlü stratejiler, ekoturizm anlayışımızı ilerletmek ve sürdürülebilirliğini ve faydalarını teşvik eden politikalar ve uygulamalar geliştirmek için gereklidir. Sağlam ve yenilikçi metodolojiler benimseyerek ve disiplinler ve sınırlar arasında iş birliğini teşvik ederek, araştırmacılar ekoturizmin çevre koruma, kültürel koruma ve sosyoekonomik kalkınma potansiyelinden yararlanma yönündeki küresel çabaya katkıda bulunabilirler.

Bu çalışma, Türkiye'deki ekoturizm üzerine akademik çıktıların ayrıntılı bir genel görünümünü sunarak, çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınmanın daha geniş hedeflerine katkıda bulunmaktadır. Bu ayrıntılı genel görünüm, temalar, metodolojiler ve coğrafi odaklar dahil olmak üzere ekoturizm araştırmasının çeşitli boyutlarını kapsamaktadır. Böylesine kapsamlı bir analiz, ekoturizm üzerine mevcut akademik söylemin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemede etkili olup, böylece mevcut boşlukları ve ortaya çıkan eğilimleri ele almak için gelecekteki araştırmalara rehberlik etmektedir. Çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı çok yönlüdür. İlk olarak, ekoturizm araştırmalarındaki baskın temaları vurgulayarak, çalışma sürdürülebilir uygulamaların ve toplum katılımının önemini vurgulamaktadır. Bu temalar, doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını teşvik ederken olumsuz çevresel etkileri en aza indirmeyi amaçlayan ekoturizm ilkelerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Toplum katılımına odaklanma, yerel toplulukların ekoturizmdeki rolünü daha da vurgulayarak, turizm faaliyetlerinden ekonomik ve sosyal olarak yararlanmalarını sağlar. Sürdürülebilirliğin temel değerleriyle bu uyum, yalnızca çevreyi korumakla kalmayıp aynı zamanda yerel nüfusun refahını da destekleyen politikalar ve uygulamalar formüle etmeye yardımcı olur. Dahası, çalışma politika yapıcıları, araştırmacıları ve uygulayıcıları ekoturizm girişimlerinin sürdürülebilirliğini ve etkisini artırmak için gereken bilgiyle donatır. Politika yapııcılar için, bibliyometrik analizden elde edilen içgörüler, sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik eden düzenlemelerin ve yönergelerin geliştirilmesine bilgi sağlayabilir. Araştırma manzarasını anlamak, düzenleyici dikkat veya fon desteği gerektiren öncelikli alanların belirlenmesine yardımcı olur. Araştırmacılar için, ayrıntılı genel bakış, araştırma boşluklarını ve ortaya çıkan eğilimleri belirlemek ve onları yalnızca akademik olarak önemli değil aynı zamanda pratik olarak da alakalı konulara yönlendirmek için değerli bir kaynak görevi görür. Ekoturizm operatörleri ve toplum liderleri de dahil olmak üzere uygulayıcılar, ekoturizm tekliflerinin sürdürülebilirliğini ve çekiciliğini artıran en iyi

uygulamaları ve yenilikçi stratejileri uygulamak için bulguları değerlendirebilirler. Sonuç olarak, bu bibliyometrik analiz yalnızca Türkiye'de ekoturizmin akademik anlayışını ilerletmekle kalmaz, aynı zamanda hem çevreye hem de yerel topluluklara fayda sağlayan etkili ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının şekillendirilmesinde önemli bir rol oynar. Çalışma, akademik manzaranın net ve kapsamlı bir resmini sunarak, bilgilendirilmiş karar alma ve stratejik planlamayı kolaylaştırır. Ekoturizm girişimlerinin sürdürülebilirliğinin hem çevresel hem de sosyoekonomik boyutlarını ele alan sağlam araştırmalara dayanmasını sağlar. Çevreye ve yerel topluluklara fayda sağlama konusundaki ikili odaklanma, ekolojik korumayı sosyal ve ekonomik kalkınmayla dengelemeyi amaçlayan ekoturizmin bütünsel yaklaşımını yansıtır. Çalışmanın Türkiye'deki ekoturizmle ilgili akademik çıktılarına ilişkin ayrıntılı genel bakışı, alanı ilerletmek için kritik bir kaynak görevi görür. Akademik araştırmayı sürdürülebilirliğin daha geniş hedefleriyle uyumlu hale getirerek, çevreyi koruyan ve yerel toplulukları destekleyen politikaları ve uygulamaları bilgilendirir. Çalışma, çeşitli paydaşları ekoturizmin sürdürülebilirliğini ve etkisini artırmak için gereken bilgi ve içgörülerle donatarak, hem yerel hem de ulusal düzeyde faydalı olan etkili ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının geliştirilmesine katkıda bulunur.

Doğa, hem bireysel hem de toplumsal anlamda hayati bir öneme sahiptir ve bu nedenle çeşitli alanlarda olduğu gibi ekoturizm öğretimi ve öğrenimi alanında da gerçekleştirilen çalışmalar, bu önemli sürecin daha iyi kavranabilmesini sağlamaktadır. Akademik alanda öneme sahip olan, eksik olduğu düşünülen alanların ve toplumun faydalandırılması gereken konuların oldukça fazla olması, bu konuların önemini daha fazla yansıtır. Bu durumda, üzerinde çalışılan bilimsel araştırmaların soyut bir şekilde kalmayıp toplumda somut etkiler bırakması hedeflenir. Ekoturizm alanında yazılmış lisansüstü tezlerin Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan akademik çalışmaların güncel halini sunan bu çalışma, literatürdeki boşluğu kapatmaya ve yapılan çalışmaların niteliklerinin sorgulanması ya da var olan çözüm yollarının çeşitlendirilmesine katkı sağlaması açısından önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Kapsamı

Bu araştırmanın temel sınırlılıklarından biri, Yükseköğretim Kurulu'nun Ulusal Tez Merkezi veri tabanına münhasıran güvenmesidir. Bu veri tabanı kapsamlı olsa da, ekoturizmle ilgili tezlerin tamamını kapsama yeteneğini sınırlamakta ve potansiyel olarak bu özel havuzda kataloglanmayan çalışmaları göz ardı etmektedir. Araştırma kapsamında incelemenin yapıldığı 15 Ağustos 2023 ile 15 Eylül 2023 tarihleri arası itibariyle altısı

doktora tezi ve 76'sı yüksek lisans tezi olmak üzere ekoturizm konusunda toplam 82 lisansüstü tez yapıldığı ve bu tezlerin 2001 ile 2023 yılları arasında tamamlandığı tespit edilmiştir. Çalışmada bahse konu lisansüstü tezler analiz sürecine dahil edilmiştir. Çalışmamız özellikle 2001 ile 2023 yılları arasında tamamlanan 76 yüksek lisans tezi ve altı doktora tezi olmak üzere 82 tezin analizine odaklanmaktadır. Bu tezler, Ulusal Tez Merkezi veri tabanında sınıflandırıldığı gibi ekoturizmle ilgili çeşitli disiplinleri kapsamaktadır. Ancak, bu veri tabanında indekslenmeyen tezlerin hariç tutulması araştırmamızın kapsamını kısıtlar ve bulgularımızı zenginleştirebilecek kritik içgörüler ve çeşitli bakış açılarını muhtemelen göz ardı eder. Ek olarak, Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki arama metodolojisi "ekoturizm, eko-turizm, eko turizm" gibi önceden tanımlanmış anahtar sözcüklerin kullanılmasını gerektirir. Bu yaklaşım, farklı disiplin dalları altında kategorize edilen veya arama kriterlerimizde yer almayan alternatif terminoloji kullanan ilgili tezleri istemeden hariç tutabilir. Dahası, çalışmamız erişim izni verilen tezlerle sınırlıdır, bu da veri toplamayı kolaylaştırmıştır, ancak ekoturizm literatürüne değerli katkılar sunabilecek yayınlanmamış veya erişimi kısıtlı tezleri hariç tutarak önyargıya neden olabilir. Dahası, 2001'den 2023'e kadar uzanan araştırmamızın zamansal kapsamı, veritabanının kayıt uygulamalarından etkilenmektedir. Bu dönemselleştirme, veritabanında ekoturizmde kayıtlı lisansüstü tezlerin mevcudiyeti ve çalışmamızın 2024'te tamamlanma zaman çerçevesi ile uyumlu olacak şekilde seçilmiştir.

Araştırmamızın, alandaki eğilimler ve kalıplar hakkında nicel içgörüler sağlayabilecek olan ekoturizmdeki yüksek lisans tezlerinin bibliyometrik analizlerini içermemesi dikkat çekicidir. Bu ihmal, ekoturizm araştırma dinamiklerinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması için gelecekteki çalışmaların bu tür analitik metodolojileri dahil etmesi ihtiyacını vurgulayan ek bir sınırlamayı temsil etmektedir. Bu sınırlamaları kabul etmek, çalışmamızın bulgularının doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak için çok önemlidir. Bu kısıtlamaları belirleyerek, sonuçlarımızın bilgilendirilmiş yorumlarını kolaylaştırmayı ve daha büyük ve daha kapsayıcı örneklem büyüklükleriyle bu boşlukları ele almak için gelecekteki araştırma çabaları için bir temel sağlamayı amaçlıyoruz. Bu yansıtıcı yaklaşım, ekoturizm araştırmalarının ilerlemesini destekleyerek sürdürülebilir turizm uygulamaları ve çevre koruma arayışında daha geniş içgörüler ve daha sağlam sonuçlar elde edilmesini sağlar.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Ekoturizm Kavramı

Ekoturizmin tam olarak ne anlama geldiği konusunda farklı açıklamalar bulunmakla birlikte, kelime kökeninin Yunancadan gelmekte olduğu bilinmektedir. Oikos ve logos sözcüklerinin birleşiminden oluşan ve sırasıyla “ev” ve “kelime” anlamına gelen ekoturizm, organizmaların birbirleriyle ve çevresiyle olan ilişkilerini inceleyen, bilimsel karşılığı ekoloji anlamına gelen bir turizm türüdür (Kuter ve Ünal, 2009). Ekoturizm kavramının geçmişi aslında yakın tarihlere dayanmaktadır. Ekoturizm kavramı ilk defa Hetzer tarafından 1965 yılında kullanılmıştır (Blamey, 2001; Kasalak, 2015; Kuter ve Ünal, 2009). Ekoturizm kavramı olarak kullanıldıktan sonra bu kavram diğer kavramlardan ayrılarak doğal alanlara gerçekleştirilen seyahat, doğanın değerini bilme ve doğadan zevk alma şeklinde tanımlanarak, ilk kez 1983 yılında Ceballos-Lascrain tarafından literatüre kazandırılmıştır (Avcıkurt, 2016; Cosmescu ve Cosmescu, 2007; Özkök ve Çoban, 2009). Ekoturizm kavramının kullanımı, Türkiye’de de oldukça yenidir. İlk kez 2001-2005 yılları arasında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ekoturizm kavramı resmi olarak yer bulmuştur (Ekşioğlu, 2019). 1992 yılında Brezilya’nın Rio şehrinde düzenlenen Rio Dünya Zirvesi kapsamında ilk kez sürdürülebilirlik kavramına değinilmiştir. 2002 tarihinde ise Kanada’nın Quebec eyaletinde Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) önderliğinde ilk kez Dünya Ekoturizm Zirvesi toplanmıştır. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından ise ekoturizmin dünyada öneminin daha iyi anlaşılması ve farkındalık oluşturulması amacıyla 2002 yılı Uluslararası Ekoturizm Yılı olarak ilan edilmiştir (Chirozva, 2015). Bu zirveden beş yıl sonra, geride kalan beş yılı değerlendirmek üzere Norveç’in Oslo kentinde Küresel Ekoturizm Konferansı düzenlenmiştir (Kuter ve Ünal, 2009). Ekoturizm için oldukça önemli bir yere sahip olan ormanların önemini anlamak ve korunmasını sağlamak adına 2011 yılı, Birleşmiş Milletler tarafından Uluslararası Orman Yılı olarak ilan edilmiştir. Bu sayede ormanların sürdürülebilirliğini sağlamak ve Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşmak istenilmiştir (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı [BAKA], 2012). 1950 ve 1960’larda hakim olup, 1970’lerde kitle turizminin giderek büyümesi ve bu büyümeler sonucunda da doğaya önemli derecede tahribatlar meydana getirmesinin tartışılmaya başlanması üzerine 1980’li yıllarda denizlerin kirletilmesi başta olmak üzere kitle turizminin verdiği zararlara karşı turizmin çeşitlendirilmesi amacıyla da alternatif turizm kavramı ön plana çıkmaya başlamıştır. (Weaver, 2001). Literatür çalışmaları incelendiğinde ‘‘Ekoturizm’’ kavramıyla ilgili çok sayıda tanımlamalar mevcuttur. Daha

önce yapılmış bilimsel çalışmalar da incelendiğinde ekoturizmin seksen çeşit tanımının yapıldığı görülmektedir (Fennell ve Dowling, 2003). Bu tanımlamalar bazen birbiriyle farklı bazen de benzer anlamlar içermektedir. Ekoturizmin ortak bir tanımının yapılamadığı gibi ekoturizm isminin de literatürde farklı isimler altında yer aldığı görülmektedir. Alternatif turizm, yeşil turizm, keşif turizmi, doğaya dayalı turizm, kırsal turizm, yumuşak turizm, yaşam turizmi, bilinçli ve sorumlu turizm bu örneklerden bazılarıdır. Ekoturizmin doğaya dayalı olması, doğal ve kültürel kaynaklara önem vermesi açısından sürdürülebilir turizm özelliğine de sahiptir ve sürdürülebilir turizm adı altında çalışmalar da yer bulmaktadır (Akpınar ve Bulut, 2010; Weaver, 1999).

Ekoturizmin farklı ve çok sayıda tanımı yapılmasına rağmen bu açıklamaların bazı ortak noktaları da mevcuttur. Ekoturizm, çevre koruma, toplum katılımı ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerini temel felsefesinde bir araya getiren turizm sektöründe benzersiz ve çok yönlü bir yaklaşımı temsil eder (Honey, 1999; Kuter ve Ünal, 2009; Masberg 1999). Genellikle yalnızca ekonomik kazanımlara ve ziyaretçi memnuniyetine odaklanan geleneksel turizmin aksine, ekoturizm çevresel etkiyi en aza indirmeye, yerel toplulukları desteklemeye ve koruma hakkında eğitim deneyimleri geliştirmeye eşit derecede önem verir (Weaver ve Lawton, 2017). Ekoturizm kavramının merkezinde, doğal alanlara sorumlu seyahat fikri yer alır. Bu destinasyonlar genellikle ekolojik zenginlikleri, biyolojik çeşitlilikleri ve kültürel önemleriyle karakterize edilir (Ramírez ve Fennell, 2014). Birincil amaç yalnızca ziyaretçileri çekmek değil, aynı zamanda varlıklarının bu doğal ve kültürel kaynakların korunmasına olumlu katkıda bulunmasını sağlamaktır. Bu, sürdürülebilir ulaşımı teşvik etme, atık üretimini en aza indirme ve yaban hayatı yaşam alanlarına saygı gösterme gibi ekolojik ayak izini en aza indiren uygulamaları benimsemeyi içerir (Holden, 2004). Dahası, ekoturizm yerel toplulukları turizm faaliyetlerine aktif olarak dahil eder. Topluluklar yalnızca pasif ev sahipleri değil, aynı zamanda karar alma süreçlerinde, fayda paylaşımında ve kültürel değişimde aktif katılımcılardır (Scheyvens, 2017). Yerel bakış açılarını ve bilgiyi entegre ederek, ekoturizm projeleri iş yaratma, gelir elde etme ve kültürel koruma yoluyla toplum refahını artırmayı amaçlamaktadır (Cater, 2006). Bu yaklaşım, yerel değerler ve önceliklerle uyumlu sürdürülebilir turizm gelişimini teşvik ederek, sakinler arasında bir sahiplenme duygusu oluşturmaya yardımcı olur.

Ekoturizmin merkezinde, ziyaretçilerin, operatörlerin ve yerel toplulukların doğal ortamları koruma ve kollama sorumluluğunu vurgulayan çevresel yöneticilik ilkesi yer alır (Fennell, 2020). Ekoturizm destinasyonları, bozulmamış manzaraları, zengin biyolojik çeşitliliği ve genellikle kırılgan ve insan etkisine karşı hassas olan benzersiz ekosistemleri

nedeniyle seçilir (Blamey ve Braithwaite, 1997). Bu alanlar, çeşitli flora ve fauna için kutsal alanlar görevi görerek ziyaretçilere doğal güzelliği bozulmamış haliyle deneyimleme ve öğrenme fırsatı sunar (Weaver ve Lawton, 2017). Ekoturizm destinasyonlarını ziyaret edenler, ekolojik ayak izlerini en aza indiren davranışlar benimsemeye teşvik edilir. Bu, belirlenmiş patikalarda yürüyüş yapmak, biyolojik olarak parçalanabilir ürünler kullanmak ve atık azaltma uygulamalarına uymak gibi düşük etkili turizm faaliyetlerini uygulamayı içerir (Honey, 1999). Turistler, çevresel etkilerini azaltarak kırılgan ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunur ve bu alanların gelecek nesillerin keyfini çıkarması için sürdürülebilir kalmasını sağlar. Ekoturizm içindeki sürdürülebilir uygulamalar, ziyaretçi davranışının ötesine geçerek kaynak koruma ve çevre yönetimini amaçlayan daha geniş girişimleri içerir (Buckley ve Clough 1997). Yerel turizm operatörleri genellikle enerji tüketimini en aza indirmek, su kullanımını yönetmek ve sürdürülebilir ulaşım seçeneklerini teşvik etmek için stratejiler uygular (Cater, 2006). Bu çabalar, turizm faaliyetlerinin doğal yaşam alanları ve yaban hayatı üzerindeki kümülatif etkilerini azalttıkları için ekoturizm destinasyonlarının ekolojik bütünlüğünü korumak için önemlidir. Dahası, ekoturizm, yerel topluluklar için ekonomik ve sosyal faydalarla çevre korumayı bütünleştiren bütünsel bir sürdürülebilirlik yaklaşımını teşvik eder (Scheyvens, 2007). Ekoturizm girişimleri, doğal ortamlara daha derin bir takdir duygusu aşılayarak ve sorumlu seyahat davranışlarını teşvik ederek, turizm gelişimi ile doğal kaynakların korunması arasında uyumlu bir ilişki kurmayı amaçlar. Bu yaklaşım yalnızca ziyaretçi deneyimlerinin kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda ekoturizmin koruma ve sürdürülebilir kalkınma için bir araç olarak uzun vadeli uygulanabilirliğini de destekler. Ekoturizm içindeki çevresel yöneticilik kavramı, sorumlu turizm uygulamaları yoluyla doğal manzaraları ve biyolojik çeşitliliği koruma taahhüdünü yansıtır. Sürdürülebilirliği teşvik ederek, çevresel etkileri en aza indirerek ve toplum katılımını teşvik ederek, ekoturizm turizm faaliyetleri ile ekolojik bütünlüğün korunması arasında bir denge kurmaya çalışır ve dünya çapında ekoturizm destinasyonlarının sürdürülebilirliğini ve dayanıklılığını garanti eder (Higham ve Lück, 2007).

Eğitim ve farkındalık, ekoturizm deneyimini şekillendirmede, ziyaretçilerin yerel ekosistemler, biyolojik çeşitlilik koruma çabaları ve kültürel miras hakkındaki anlayışlarını zenginleştirmede önemli bir rol oynar (Pipinos ve Fokiali, 2009). Bu bileşenler, ekoturizmin sorumlu seyahati teşvik etme ve turistler ile ziyaret ettikleri ortamlar arasında daha derin bir bağ kurma misyonunun ayrılmaz bir parçasıdır (Fennell ve Weaver, 2005). Yorumlayıcı programlar, rehberli turlar ve etkileşimli aktiviteler, ekoturizm

destinasyonlarının ziyaretçileri eğittiği temel yöntemlerdir. Bu girişimler, gezip görmenin ötesine geçen bilgilendirici ve ilgi çekici deneyimler sağlamayı amaçlar (Skanavis ve Giannoulis, 2009). Yorumlayıcı programlar genellikle bölgenin ekolojik önemini açıklayan, koruma zorluklarını vurgulayan ve biyolojik çeşitliliği koruma çabalarını sergileyen uzman rehberleri içerir (Boyd, 2023). Rehberli turlar, ziyaretçilerin yaban hayatını gözlemlemelerine ve yerel flora ve fauna hakkında bilgi edinmelerine olanak tanıyan doğal yaşam alanlarının birinci elden deneyimlerini sunar. Dahası, atölyeler, gösteriler veya kültürel performanslar gibi etkileşimli aktiviteler turistleri ekoturizm destinasyonu ile ilişkili yerel gelenek ve göreneklere daldırır (Ballantyne, Packer ve Sutherland, 2011). Bu aktiviteler yalnızca kültürel anlayışı geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda insan toplulukları ile doğal ortamlar arasındaki bağlantıyı da vurgular (Pretty, 2011). Ekoturizmin eğitim bileşeni iki amaca hizmet eder: anlamlı içgörüler ve etkileşimler sağlayarak ziyaretçi deneyimini zenginleştirir ve çevresel yöneticilik ve kültürel saygıya karşı bir sorumluluk duygusu geliştirir (Cook, 2024). Koruma zorlukları ve sürdürülebilirlik uygulamaları hakkında bilgi edinerek, turistler seyahatleri sırasında çevresel etkilerini en aza indiren bilinçli seçimler yapmaya teşvik edilir (Budeanu, 2007). Bu, çevre dostu konaklama yerlerini tercih etmek, yerel koruma girişimlerini desteklemek veya yerel ekonomilere fayda sağlayan toplum temelli turizm faaliyetlerine katılmak olabilir (Djuwendah vd., 2023). Dahası, ekoturizmde eğitim, turistleri doğal ve kültürel mirasın işsel değerini takdir etmeye teşvik eder. Bu kaynakları koruma önemini anlayan ziyaretçiler, yerel kültürlere ve ekosistemlere karşı daha fazla saygı geliştirir. Bu artan farkındalık, bir yöneticilik duygusunu teşvik ederek turistleri sorumlu davranmaya ve evlerine döndükten sonra bile sürdürülebilir turizm uygulamalarını savunmaya motive eder (Walker ve Moscardo, 2014). Eğitim ve farkındalık, ekoturizm deneyiminin temel bileşenleridir ve yalnızca ziyaretçilerin destinasyonları nasıl algıladıklarını ve onlarla nasıl etkileşime girdiklerini değil, aynı zamanda çevre koruma ve kültürel korumaya olan bağlılıklarını da şekillendirir (Huang ve Liu, 2017). Eğitim girişimlerini ekoturizm programlarına entegre ederek, destinasyonlar gezginleri sürdürülebilirliğin elçileri olmaya teşvik edebilir, böylece küresel çapta doğal ve kültürel çeşitliliğin uzun vadeli korunmasına ve takdir edilmesine katkıda bulunabilirler.

Buraya kadar yapılan açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda, etik turizm uygulamalarının, sorumlu seyahat davranışı, çevre yönetimi ve toplum güçlendirmesi ilkelerini bünyesinde barındıran ekoturizmin temelini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu uygulamalar, turizm faaliyetlerinin hem doğal çevreye hem de yerel topluluklara fayda

sağlarken olumsuz etkileri en aza indirmek için olmazsa olmazdır (Nicolaidis, 2020). Ekoturizm bağlamında etik turizmin merkezinde sorumlu seyahat davranışı kavramı yer alır (Weeden, 2013). Ekoturistler, çevre koruma ve kültürel saygıyı önceliklendiren bilinçli kararlar almaya teşvik edilir (Kiper, 2013). Bu, karbon ayak izlerini azaltma, doğal kaynakları koruma ve atık üretimini en aza indirme gibi sürdürülebilir uygulamalara bağlılık gösteren işletmeleri ve girişimleri desteklemeyi içerir. Ekoturistler bu davranışları benimseyerek, kırılgan ekosistemlerin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur ve varış noktalarının gelecek nesillerin keyfini çıkarması için uygulanabilir kalmasını sağlar (Chai-Arayalert, 2020). Dahası, etik turizm yerel işletmeleri ve toplum geliştirme girişimlerini desteklemenin önemini vurgular (Koşçak ve O'Rourke, 2023). Ekoturizm, ev sahibi topluluklar içinde gelir ve istihdam fırsatları yaratarak yerel ekonomik dayanıklılığı artırmayı amaçlar. Bu ekonomik fayda genellikle geleneksel turizm sektörlerinin ötesine geçerek yerel zanaatkarları, çiftçileri ve hizmet sağlayıcıları da kapsar ve böylece geçim kaynaklarını çeşitlendirir ve sürdürülemez uygulamalara olan bağımlılığı azaltır (Spenceley, 2021). Kültürel duyarlılık, ekoturizm içindeki etik turizmin bir diğer kritik yönüdür. Ziyaretçiler yerel gelenek, görenek ve kültürel uygulamalarla saygılı bir şekilde etkileşime girmeye teşvik edilir. Ekoturistler kültürel alışverişi ve anlayışı teşvik ederek kültürel çeşitliliğin ve mirasın korunmasına katkıda bulunurlar. Ziyaretçiler ve ev sahipleri arasındaki bu karşılıklı saygı, seyahat deneyimlerinin özgünlüğünü artırır ve topluluklar içindeki sosyal uyumu güçlendirir (Kiper, 2013). Dahası, etik turizm uygulamaları turizm paydaşları, yerel topluluklar ve koruma örgütleri arasındaki ortaklıkları ve işbirliklerini teşvik eder. Bu ortaklıklar, habitatın korunması, yaban hayatının korunması ve sürdürülebilir arazi yönetimi gibi çevresel zorlukları ele almak için paylaşılan karar alma süreçlerini ve işbirlikçi çabaları kolaylaştırır (Fennell, 2020). Etik turizm uygulamaları, sorumlu seyahat davranışını teşvik eden, sürdürülebilir işletmeleri destekleyen ve kültürel duyarlılığı teşvik eden ekoturizm kavramının ayrılmaz bir parçasıdır (Honey, 1999). Çevre dostu konaklama yerlerini destekleyerek, yerel zanaatkarları destekleyerek ve toplum temelli turizm faaliyetlerine katılarak, ekoturistler destinasyonların uzun vadeli sürdürülebilirliğine ve dayanıklılığına katkıda bulunurlar (Tien vd., 2024). Bu yaklaşım yalnızca ziyaretçi deneyimlerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda turizm faydalarının eşit bir şekilde dağıtılmasını, toplulukların güçlendirilmesini ve doğal ve kültürel kaynakların gelecek nesiller için korunmasını sağlar.

Sonuç olarak, ekoturizm, sürdürülebilirlik ve kapsayıcılığa doğru bir paradigma değişimini savunarak turizm sektöründe önemli bir evrimi temsil eder. Yalnızca ekonomik

kazanımlara odaklanan geleneksel turizm modellerinin aksine, ekoturizm çevre koruma, toplum katılımı ve eğitime eşit önem verir (Weaver ve Lawton, 2017). Bu bütünsel yaklaşım, her ikisi için de olumlu sonuçları en üst düzeye çıkarırken doğal ortamlar ve yerel kültürler üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmeyi amaçlar. Özünde, ekoturizm biyolojik çeşitliliği, benzersiz ekosistemleri ve kültürel mirası ile bilinen destinasyonlara öncelik vererek ekolojik bütünlüğü teşvik eder. Düşük etkili faaliyetler ve kaynak koruma gibi sorumlu seyahat uygulamalarını teşvik ederek, ekoturizm bu değerli varlıkları gelecek nesiller için korumaya çalışır (Honey, 1999). Bu yalnızca doğal manzaraları korumakla kalmaz, aynı zamanda yerel ekosistemlerin çevresel bozulmaya karşı dayanıklılığını da destekler. Toplum katılımı, yerel sakinleri turizm gelişiminde kilit paydaşlar olarak tanıyan ekoturizmin bir diğer temel taşıdır. Toplulukları karar alma süreçlerine dahil ederek ve ekonomik faydaları paylaşarak, ekoturizm sürdürülebilir geçim kaynaklarını ve kültürel korumayı teşvik eder (Fennell, 2020). Bu katılımcı yaklaşım, ziyaretçi deneyimlerinin gerçekliğini artırır ve turistler ile ev sahipleri arasında karşılıklı saygıyı teşvik eder. Eğitim, ziyaretçilere yerel ekosistemler, koruma çabaları ve kültürel gelenekler hakkında içgörüler sağlayarak ekoturizmde önemli bir rol oynar. Yorumlayıcı programlar ve etkileşimli aktiviteler yoluyla turistler, çevresel yöneticiliğin ve kültürel duyarlılığın önemi konusunda daha derin bir anlayış kazanır (Ballantyne vd., 2008). Bu farkındalık, turistlerin ekolojik ayak izlerini en aza indiren ve seyahatleri sırasında sürdürülebilir uygulamaları destekleyen bilinçli seçimler yapmalarını sağlar. Sürdürülebilirlik sorunlarına ilişkin küresel farkındalık artmaya devam ederken, ekoturizm ilkeleri, dünya çapında doğal ve kültürel çeşitliliğe saygı duyan ve bunları koruyan bir turizm endüstrisini teşvik etmek için yol gösterici bir çerçeve görevi görür (Thompson, Gillen ve Friess, 2018). Sorumlu seyahat davranışı için standartlar belirleyerek ve çevresel ve sosyal sorumlulukları teşvik ederek, ekoturizm ekonomik refahı uzun vadeli koruma hedefleriyle bütünleştirmek için bir emsal oluşturur. Bu yaklaşım yalnızca yerel topluluklara ve ekosistemlere fayda sağlamakla kalmaz, aynı zamanda küresel ölçekte sürdürülebilir kalkınmanın daha geniş hedefine de katkıda bulunur. Ekoturizm turizm sektöründeki bir nişten daha fazlasını temsil eder; seyahate bütünsel ve sürdürülebilir bir yaklaşıma doğru temel bir değişimi temsil eder (Newsome vd., 2012). Ekoturizmin, ekolojik bütünlüğü, toplumsal katılımı ve eğitim deneyimlerini benimseyerek, ekonomik faydaları çevresel ve sosyal sorumluluklarla uyumlu hale getiren bir modele öncülük ettiğini ve gezegenin doğal ve kültürel hazinelerini korurken gelişebilecek bir turizm endüstrisinin önünü açtığını söylemek mümkündür.

1.2. Ekoturizmin Önemi

Günümüzde giderek artan insan nüfusu ve tarım alanlarının çeşitli amaçlarla hızla yok edilmesiyle birlikte gıda konusu küresel sorunlar haline gelmektedir. Çeşitli faktörlerle doğal alanlar azalmakta ve biyoçeşitlilikte de önemli kayıplar yaşanmaktadır (Eynalov ve Mammadov, 2013). Ekolojik yapıya zarar veren unsurlardan birisi de turizm sektörüdür. Ekoturizm ise ekolojik dengeye olumsuz etkileri en aza indirerek seyahatler gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Ziyaretçilerin doğanın önemi ve korunması konusunda duyarlılıklarını geliştirmeyi, tabiatı incelerken doğaya karşı da saygılı bir tutumla gelecek kuşakların da istifade etmesini amaç edinmiştir. Böylelikle kitle turizminin hızlı bir şekilde verdiği zararların aksine, doğanın imkânlarından yararlanırken doğal alanlara olabildiğince az bir şekilde etki ederek oluşturulacak turistik faaliyetler ekolojik turizm sayesinde gerçekleştirilebilir (Erdoğan ve Erdoğan, 2005; Wood, 2002; Belber, 2018).

Dünya nüfusu sürekli bir artış eğilimindedir. Bu artışla birlikte çevresel bozulmalar ve tahribatlar da beraberinde gelmektedir. Bu çevresel etkilerde kitle turizminin de etkisi bulunmaktadır. Kitle turizmine ve negatif çevresel etkilere karşı ekoturizm bir araç olarak değerlendirilmektedir. Artan çevresel sorunların karşısında sürdürülebilirlik kavramının da önemi artmıştır. Kaynakların bilinçsiz bir şekilde kullanıldığı savurgan bir dünya görüşü, yerini sürdürülebilir bir dünya görüşüne bırakmıştır. Bu nedenle sürdürülebilirliğin artırılmasında ekoturizme önemli düzeyde ihtiyaç duyulmaktadır (Özbey, 2002; Yürük, 2008).

Günümüzde çeşitli sebeplerle doğal kaynaklar azalmakta ve tehlikeli bir durum haline gelmektedir. Doğal kaynakların gelecek nesillere aktarılmasında sürdürülebilirliğini sağlayan bir turizm türü olarak değerlendirilen ekoturizm (Erdoğan, 2003), doğal, tarihi ve kültürel değerlerin sürdürülebilirliğini de teşvik etmektedir (Kuter ve Ünal, 2009). Ekoturizm ile yerel halkın da katılımı sağlanarak toplulukların bir bütün halinde turizmin gelişmesine katkı sağlaması, doğal ve kültürel alanların korunarak nesillere aktarılmasının sağlanması amaçlanmakta, bu konuda kalkınma politikaları oluşturularak sürdürülebilirlik hedeflenmektedir (Mahravan, 2012).

Ekoturizmin kitle turizmine alternatif bir turizm olarak ortaya çıktığına dair görüşlerin (Mieczkowski 1995) doğruluğu tartışmalı bir konudur. Bu konuda bir görüş birliği de bulunmamaktadır (Walpole ve Goodwin, 2000). Zira ekoturizm de doğal çevreye karşı tahribatlara neden olabilmektedir. Ancak ekoturizm, ziyaretlerini kitle turizmi gibi genelde aynı mevsimlerde gerçekleştirip doğaya önemli zararlar veren bir turizm

olmamakla birlikte, faaliyetlerini tüm yıla yaymaktadır. Ekoturizmin özünde kitle turizminin vermiş olduğu çevresel zararları düzeltmek, çevre üzerinde oluşan baskıyı ve doğal alanlara verilen tahribatları azaltmak veya azaltmaya yardımcı olmak değil, doğal alanlara ve kaynaklara, kültürel değerlere karşı verilen zararları önlemeye çalışan, uzun vadede çeşitli planlar oluşturup maddi açıdan faydalar sağlamaya çalışan turizm türüdür. Bu kazanımlar kitle turizmi gibi kısa dönemli değil, aksine uzun dönemli, geleceğe yapılan yatırımlardır (Haberal, 2015). Ekoturizm çevre ve doğal kaynakların, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasını sağlarken bu değerlerin değiştirilmeden geleceğe aktarılmasına ve yerel halkın da bu durumdan ekonomik fırsatlar yaratarak finansal açıdan kazanımlarına katkı sağlar (Leung vd., 2001).

Ekoturizm, günümüzde kitle turizmi anlayışından farklı olarak daha az sayıda ziyaret edilmiş, bozulmamış doğal alanlara ziyaretlerin gerçekleştirildiği turizm türü olarak genelde kırsal alanlara yapılmaktadır. Turistler bu alanlarda yaşayan insanlarla çeşitli kültür alışverişinde bulunurlar. Yerel halkın kültürlerinin ziyaretçiler tarafından daha iyi tanınmalarına imkân vermektedir (Korkmaz ve Tolunay, 2002). Köy yaşamı hakkında daha detaylı bilgiler sağlamakta, doğal ve tarihi alanlara ziyaretler düzenlenmekte, doğayla baş başa kalarak buralarda kampçılık gibi birçok faaliyet gerçekleştirilmektedir (Ahmadova ve Akova, 2016; Gümüş, 2015; Luzar, vd., 1995). Ayrıca yerel halkın ekonomisine katkı sağlayan ve onlara iş imkânı sunan, kaynaklara ve kültürel yapılara zarar veren etkenlere karşı ziyaretçiler ve yöre halkı tarafından adımlar atılan bir turizm çeşidi olarak kabul edilmektedir (Gökdeniz, 2003).

Ekoturizmin gerçekleşmesini sağlayan ziyaretçilerin, sorumluluk bilinci, çevre sevgisi ve doğaya saygılı olunması ilkelerini taşıması gerekmektedir (Kuter ve Ünal, 2009). Ekoturizmin ilkelerine Kanada’da 2002 yılında gerçekleştirilen Dünya Ekoturizm Zirvesi’nde Dünya Turizm Örgütü tarafından değinilmiştir. Bu zirvede ekoturizmin yerel halkın ekonomisine katkı sağlaması, turizm ticaretiyle yerel halk ile işbirliği içinde olunarak ve sorumluluk taşıyarak yerel halkın ihtiyaçlarının sağlanması gerektiği, turizm konusunda gerekli eğitimlerin hem ziyaretçilere hem de yerel halka verilerek doğaya karşı bilgi ve sorumluluk sahibi olunmalarının sağlanması, turizm ile doğal çevreye verilen zararların çeşitli programlarla olabildiğince düşük seviyelerde gerçekleştirilmesi, ekoturizm alanlarının genişletilmesi ve altyapıların güçlendirilmesi gerektiği ilkelerine gerçekleştirilen bu zirvede değinilmiştir (Kahraman ve Türkay, 2012).

Ekoturizmin korunması ve yaşatılmasında ormanlık alanların da önemli bir rolü vardır. Canlıların yaşamında önemli bir konuma sahip olan ormanlık alanların, kültürel

değerlerin ve tarihi alanların korunması için birçok konuda destek olunması ekoturizmin amaçları arasında yer almaktadır. Ekoturizmin gerçekleştiği alanlarda yöre halkına destek olunması, kadınların işgücüne dahil edilerek ekonomilerine katkı sağlamalarının hedeflenmesi ekoturizmin amaçları arasında yer almaktadır. Ekoturizm ile bölgede tarihi ve doğal çevrenin yapısı korunarak üstyapıların inşa edilmesi, altyapıların yenilenmesi, bakımı ve çevreye uyumlu yenilenebilir bir şekilde inşası amaçlanmaktadır. Ülke gelirlerinin kentlerdeki bariz üstünlüğüne karşı turizm ile sağlanan gelirlerin doğal çevre ve kaynakların korunmasında payının artırılarak ekoturizm ile kırsal kesimlere de yönelimin sağlanması amaçlanmaktadır (Akyurt, 2019). Ekoturizm çevresel, ekonomik ve sosyolojik anlamda önemli bir turizm türü olarak değerlendirilmektedir. Ekoturizmin doğal koruma sorumluluğuyla çevresel anlamda sürdürülebilir olması, yerel halka katkı sağlayarak ekonomik yönden uygulanabilir olması, kültürel değerlere saygılı davranarak sosyolojik açıdan ise kabul edilebilir bir turizm türü olması gerekmektedir (Erdoğan ve Yağcı, 2002).

Ekoturizm bir araç olarak da kullanılmaktadır. Doğanın korunması için finans sağlayan, düşük ekonomiye sahip ülkelere ve o ülkelerin kırsal alanlarında yaşayan fakir halka maddi katkı sağlayan, yerel halkı ve diğer insanları doğaya karşı duyarlı davranmaya ve kültürel değerleri yaşatıp korumaya teşvik eden bir araç görevi görmektedir (Blamey, 2001; Honey, 1999). Ekonomik yönden düşük seviyede bulunan birçok ülke 1980’li yıllarda ekoturizmi bir kalkınma ve doğal kaynakları koruma aracı olarak kabul etmişlerdir (Blamey, 2001). Ekoturizm kültürel değerler açısından da oldukça önemli bir faaliyettir. Ekoturizmin katkılarıyla kültürlerin korunması ve ileri nesillere aktarılması sağlanabilir (Scace vd., 1993). Ekoturizm teoride değil pratikte yaşanan deneyimleri içerir. Az sayıda bazen de hiç ziyaret edilmemiş alanlara yapılan seyahatlerle yöre halkının kültürel değerlerini ve yaşamlarını yerinde öğrenebilme imkânı sunmaktadır (Çağatay vd., 2002).

Ekoturizm ile ziyaretçiler doğal alanlar konusundaki teorik bilgilerini yerinde gözlemleyerek pratik deneyim sağlama imkânına sahip olurlar. Bu pratik deneyimler bazen beklentilerinden çok farklı bir şekilde karşılırlar. Yerel halkın yaşantılarını gözlemleyerek doğal alanların, kaynakların ve çeşitli kültürel zenginliklerin korunmasına katkı sağlarlar. Ekoturizm hem ekoturistlere hem de yerel halka doğal çevrenin korunması konusunda bir eğitim deneyimi sunmaktadır (Kahraman ve Türkay 2012).

Ekoturizm sayesinde turistik faaliyetlerin gerçekleşmesiyle turizmden elde edilen kazanımlar ülke içerisinde kalmasının yanında yabancı ziyaretçiler ile ekstra kazanımlar da sağlanmaktadır (Jones, 2005). Ekoturizmin canlıların yaşadığı ekosistem üzerinde de olumlu etkileri bulunmaktadır. Ekosistemin korunmasına katkı sağlarken bu yaklaşımı

bölge halkına karşı saygılı bir şekilde sürdürmektedir (Bolton, 1997). Günümüzde çeşitli nedenlerle gelenekler ve görenekler birçok yerde unutulmaya yüz tutmuş durumdadır. Ekoturizm faaliyetleri ile kültürel değerler dezenformasyona uğratılmadan hatırlatılmaya yardımcı olmaktadır. Ekoturizm bu yönüyle sosyokültürel açıdan da katkı sağlamaktadır (Haznedar, 2016).

Bölgede kurulacak müzeler ve çeşitli eğitim faaliyetleri ile yerel halkın değerleri tanıtılmakta, çevre konusunda eğitimler verilmektedir. Böylelikle yöre halkının dil, din ve çeşitli manevi değerlerinin ve çevre üzerinde duyarlılıklarının korunarak geliştirilmesi sağlanmaktadır. Yaban hayatı ve endemik bitkiler konusunda yerel halk aydınlatılarak bu değerlerin korunması amaçlanmaktadır. Geleneksel el işlerinin ve yöresel yemeklerin önemi anlatılmakta ve yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bu sayede hem yerel kültür korunmakta hem de yöre halkına ekonomik katkı sağlayabilmektedir (Erdoğan, 2003; Kuter ve Ünal, 2009).

Ekoturizm ile yerel çapta küçük ölçekli işletmelerin maddi yönden ayakta kalması ve konaklama, restoran, kafe, tesis, rehberlik hizmetleri vb. imkânlar ile yöre halkına iş ve maddi imkânlar sağlanabilmektedir. Ulusal boyutta gittikçe azalan tarım sektöründe ise ekoturizm sayesinde doğrudan ya da dolaylı olarak artışlar görülebilmektedir (Demir ve Çevirgen, 2006; Özkök ve Çoban, 2009; Twynam ve Johnston 2002).

Ekoturizmin neredeyse tüm çalışmalarda olumlu yönlerine değinilmiştir. Ekoturizmin olumsuz yanları yok gibi, adeta güzellemelerle popülaritesi artırılarak sunulmaya çalışılmıştır. Oysa ki bu durum hayatın gerçeklerinden uzaktır. Ekoturizm faaliyetleri ile doğal çevrenin ve kaynakların korunması, yerel halka ekonomik katkı sağlaması gibi birçok yararlı durumlar amaçlansa da ekoturizm faaliyetlerinin beraberinde getirdiği birçok olumsuz durum da gerçekleşmektedir (Erdoğan, 2003). Ekoturizm ile yerel halkın istekleri ve beklentileri karşılanamaması durumunda yerel halkın ekonomik durumunun yanında psikolojik durumları da olumsuz olarak etkilenebilmektedir. Bölgede gerçekleştirilen ekoturizm faaliyetleri ile yerel halkın gelenek görenekleri ve sosyokültürel yapıları kayıplara veya değişime uğrayabilmektedir (Özkök ve Çoban, 2009).

Ekoturistlerin bölgeye ziyaretlerinde yerel halkın dilleri ve kültürleri de etkilenebilmektedir. Din ve çeşitli manevi değerlerinin yapısında da bozulmalar görülebilmektedir. Zaman ve emeğin yoğun olarak görüldüğü çeşitli el sanatlarında ve yöresel ev yemeklerinde yerel halkın maddi beklentilerinin karşılanamaması durumunda yerel halk da zorunlu olarak hazır fabrikasyon ürünlere eğilim göstermektedir. Böylelikle yemek kültüründe, geleneksel el işleri ve sanat yapılarında olumsuz değişimler

görülmektedir (Erdoğan, 2003; Kuter ve Ünal, 2009).

Bölgeye gelen ziyaretçilerin düzenlediği çeşitli festivaller ile turistler ekonomik yönden kazançlı çıkmakta, yöre halkının düşük ekonomisi daha fazla zarar görmektedir. Bu tür organizasyonlarda gerçekleşen gasp, hırsızlık, dolandırıcılıkla birlikte toplumsal kavga ve kargaşaların çıkmasıyla hem maddi hem de manevi yönden yöre halkı olumsuz etkilenmektedir. Ziyaretçilerin bu bölgede kısa süreliğine var oldukları unutulurken yörenin asıl sahipleri uzun yıllar bu zararları atlatabilmemektedir (Erdoğan, 2003; Kuter ve Ünal, 2009).

Yöreyi ziyarete gelen turistler ile bu bölgelere ilginin artması sonucunda piyasalar yükselerek ekonomik dengeyi bozmaktadır. Ziyaretçilerin bölgeye yatırımlarıyla yerel halkın girişimciliği elinden alınarak deneyim gerektirmeyen niteliksiz işlerde çalıştırılmaktadır. Ekoturistlerin bölgeye ziyaretleri ile ekonomik durumları beklentilerinin altında kalan yerel halkın, doğal alanlara ve tabiata olan ilgisi azalarak koruma istekleri de olumsuz etkilenmektedir. Bilinçsiz bir şekilde gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda yaban hayatı korumaya çalışılırken bir yandan da diğer doğal yaşama ve ürünlere zarar verilebilmektedir. Günlük yaşamın devam etmesinde önemli bir yeri olan elektrik ve su kaynaklarının bölgeye gelen yatırımcı ve ziyaretçiler ile kontrolsüz bir şekilde tüketilmesi sonucunda yerel halkın ihtiyaçları eskisinden daha az sağlanabilmektedir (Çakır, 2011).

Ekoturizm faaliyetleri ile doğal çevrenin ve kaynakların korunması, yerel halka ekonomik katkı sağlaması gibi birçok yararlı durumlar amaçlansa da ekoturizm faaliyetlerinin beraberinde getirdiği birçok olumsuz durum da gerçekleşmektedir. Ekoturizm ile oluşan yol ve patikalar sonucunda doğal yaşam, doğal kaynaklar ve canlıların yaşamlarında sorunlar görülmektedir. Nüfusun artması sonucunda aşırı yapılaşma ve aşırı kalabalık ile bölgenin doğal mimarisi bozulmakta, artan nüfus ile günlük hayatta çeşitli zorluklar ve ruhsal sorunlar görülmektedir. Arazi üzerinde motorlu araçların kullanımıyla bitki örtüsü zarar görmektedir. Atıkların artması sonucunda ise besin zinciri zarar görmektedir. Ayrıca hayvanların yetersiz ve sağlıksız beslenmeleri gibi olumsuzluklar görülmekte ve bu canlılarla beslenen insanlarda da çeşitli hastalıklar ve lezzetsiz besinler de oluşmaktadır. Ekoturizm ile çöp miktarında da artışlar yaşanmaktadır. Bu durumda doğal çevre kirlenmekte, görsel kirlilikler oluşmaktadır.

Yaban hayatının çöpler ile beslenmesi artmakta ve bu durum canlıların sağlığı üzerinde ciddi tehlikeler oluşturmaktadır. Ayrıca çöpler ile birçok haşere artışı ile ekosistemin dengesi bozulmaktadır. Ekoturizm ile enerji ihtiyacında da artışlar görülmektedir. Artan talep sonucunda ise görsel kirlilikler, erozyon, bitkilerin tahribata

uğraması gibi olumsuzluklar görülmektedir.

Ekoturizm adı altında faaliyetler gerçekleştirmek üzere bölgeye gelen kötü niyetli ziyaretçiler bölgede maddi değeri yüksek olan bitki ve hayvanların kaçakçılığını yaparak doğal hayata ve yaban hayatına zararlar vermektedirler. Nesli tükenmekte olan bitki ve hayvanlar bu durumdan daha fazla etkilenmektedir. Bölgenin tarihi yapısını fırsat bilen ziyaretçiler bölgede yer alan eserleri de çalarak tarihi eser kaçakçılığı gerçekleştirebilmektedir (Çakır, 2011; Erdoğan, 2003; Kuter ve Ünal, 2009).

Ekoturizm ile bölgeye gelen ziyaretçiler beraberinde birçok hatıra eşyası götürmektedir. Bu hatıra eşyaları bölgede uzun yıllar var olan ve nesilden nesile aktarılan değerlerdir. Bu değerlerin doğal alanından başka yerlere taşınmasıyla doğal ve kültürel değerler kaybolmakta, yerel halkın sosyolojik değerlerine zarar vermekte, kültürel yapıları bozulmakta, geleneksel davranışları gittikçe kaybolmaktadır (Erdoğan, 2003).

1.3. Ekoturizm Türleri

Ekoturizm aktivitelerinin nelerden oluştuğu hakkında ekoturizmin kavramsal çerçevesi gibi farklı görüşler bulunmaktadır. Rahemtulla ve Wellstead (2001) bütün aktiviteleri ekoturizm olarak değerlendirmenin uygun olmadığı görüşündedir. Herhangi bir rekreasyonel faaliyet ekoturizm olarak veya olmayarak değerlendirildiği gibi, ekoturizm açısından nötr şeklinde de değerlendirilebilir. Söz konusu araştırmacılar, kano binmek, botanik, fotoğrafçılık, kır yürüyüşleri, yaban hayatının ekoturizm olarak görülebileceği, ancak avcılık, balıkçılık, kar motoru sürmek gibi faaliyetlerin ekoturizm olarak nitelendirilemeyeceği görüşündedir. Kampçılık, ata binme, rafting gibi aktiviteler ise ekoturizme ait olup olmadığı konusunda nötr olarak değerlendirilmektedir (Rahemtulla ve Wellstead, 2001).

Ekoturizmin tanımı gibi bir faaliyetin ekoturizm olarak nitelendirilmesindeki kriterlerde de birçok soru ve sorun oluşmaktadır. Seyahat edilen bir yerin ekoturizm sayılması için tespit edilen süre ölçütü ne kadar olmalıdır? Ayrıca ekoturizm için insanların o yerlerden araçlarıyla geçmesi yeterli mi yoksa bölgede durup gezmesi mi gerekir? Araçla seyahat ederken ekoturizmi deneyimleyebilir mi? (Blamey, 1997).

Ekoturizm faaliyetleri her ülkenin sahip olduğu bir takım özelliklerin farklılığından bazı ülkelerde oldukça zengin olabilmektedir. İnanç turizmi, ipek yolu turizmi, mağara turizmi, antik kentler ziyareti ve tarihi çekim merkezleri, yaban hayatı (fauna) gözlemciliği Türkiye’de yer alan bazı ekoturizm faaliyetlerindendir (Şen, 2010; Tuna, 2007).

Ekoturizm araştırıldığında, değerlerinin yalnızca insan olmadığı, diğer canlılar,

bitkiler ve doğal çevreyi de konu edindiği anlaşılmaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006). Ekoturizm faaliyetleri çeşitli koşulların etkisiyle var olmaktadır. Valentine (1992) bu koşulları üçe ayırmaktadır. Ekoturizm faaliyetleri bazen doğal çevrenin yapısına bağlı faaliyetler olarak bazen de doğal çevre içerisinde tesadüfen gerçekleşen faaliyetler olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca doğa, zaman içerisinde değişim hareketleriyle farklı ekoturizm faaliyetleri de üretebilmektedir (Laarman ve Patrick, 1987; Mehmetoğlu, 2005; Valentine, 1992).

Ekoturistler ziyaretleri esnasında yaban yaşamını, kır hayatını, peyzajı inceler, gözlemler ve yaşar. Bu ziyaretlerinde mümkün oldukça doğal çevre üzerinde en az düzeyde değişiklik bırakmaya çalışır (Polat, 2006). Yürük (2002) ekoturizmi bir bütün halinde ele almak gerektiğini, sosyal ve kültürel faaliyetler gibi birçok faaliyeti kapsamı gerektiğine değinmiştir (Yürük, 2002). Ekoturizm ile ilgili çalışmalar incelendiğinde çok sayıda faaliyet ekoturizm faaliyeti olarak değerlendirilmiştir. Bunlara ornitoloji (kuş gözleme) turizmi, av turizmi, yayla turizmi, akarsu sporları (rafting-kano), foto safari, dağcılık, çiftlik turizmi, su sporları, botanik (bitki inceleme) turizmi, mağara turizmi, kamp-karavan turizmi, olta balıkçılığı, yamaç paraşütü, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet, dağ turizmi (Arslan, 2005; Yürük, 2002; Zorlu, 2014) örnek olarak gösterilebilir.

Altan (2006) ekoturizm faaliyetlerini kullanılan vasıtalar, ziyaret edilen destinasyonun doğasına ve gerçekleştirilen aktivitelerin özelliğine göre kategorileştirmiş ve bisiklet sürme, ata binme, balon, rafting, dağ, yayla, mağara, akarsu, av, bilim, trekking faaliyetlerini örnek olarak vermiştir. Tekin (2017) ise ekoturizm hareketlerini dinlenmeye (kampçılık, yayla ve karavan turizmleri), eğlenmeye (sportif ve maceraya dayalı gerçekleştirilen çeşitli ekoturizm faaliyetleri) ve öğrenmeye (yaban hayatı ve kuş gözlemcilikleri, çiftlik, botanik ve mağara turizmleri) dayalı olarak üç kısımda kategorik hale getirerek açıklamıştır.

1.4. Bibliyometri ve Bibliyometrik Analiz

Bibliyometrinin tarihsel gelişim süreci incelendiğinde terim olarak ilk kez "istatistiksel bibliyografi" adı altında Cambridge Üniversitesi'nde 1922 senesinde E. Wyndham Hulme tarafından kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. Hulme kullandığı bu terimi teknoloji ve bilimin yardımıyla belgelerin sayılarak aydınlatılması şeklinde açıklamaktadır (Pritchard, 1969). Daha sonraki süreçlerde "bibliyometri" olarak Pritchard tarafından 1969 tarihinde ortaya çıktığı kabul görmektedir (Kodaş, 2014).

Bibliyometri kavram olarak 20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkmış olup,

istatistiksel ve matematiksel tekniklerin kendine özgü bir şekilde çeşitli kaynaklara uygulanmasını sağlayan bir analiz yöntemidir (Diotado, 1994). Kelimenin kökeni Yunanca ve Latince kelimelere dayanmaktadır. “Biblio” ve “metrics” kelimelerinin birleşmesiyle oluşan bu kavram Yunanca “biblion” ve “metricus/metrikos” kelimelerinden türeyerek sırasıyla “kitap” ve “ölçü” birimi anlamına gelmektedir (Sengupta, 1992). Kavramın ilk kez Pritchard tarafından ortaya konulduğu bilinmektedir (Aydın ve Aksöz, 2019; Roy ve Basak, 2013). Ekonomi, psikoloji, eğitim, bilgisayar ve iletişim gibi disiplinlerde 1970’lerden itibaren yaygın olarak kullanılan bibliyometrik çalışmalar, sosyoloji, tarih gibi bilimlerde ise alt disiplin olarak kullanılmaya başlanmıştır (Lee, 2015). Turizm alanında da tercih edilen bibliyometriye lisansüstü tezler, bildiri ve makalelerde de sıklıkla karşılaşılmaktadır. Literatür çalışmaları incelendiğinde Türkiye’nin bibliyometriyle 1990’li yıllarda tanıştığı bilinmektedir (Evren ve Kozak, 2014).

Bir alanda ortaya konulmuş çalışmaların yıllar içerisindeki değişim ve gelişim süreçleri bibliyometrinin çalışma alanını oluşturmaktadır (Cevizkaya vd., 2014). Türkiye’nin turizm yazını konusunda tarihsel süreci incelendiğinde 1920’li yıllardan 1970’lere kadar oldukça zayıf ve etkisiz kaldığı, 1970’lerden itibaren turizm yazını alanında hareketlilik ve gelişim göstermeye başladığı görülmektedir. Gerçekleşen olumlu değişimler 2000’lerden itibaren hız kazanmıştır. Buna rağmen birçok ülkeyle nicelik yönü dışında rekabet edebilecek bir konuma ulaşabildiği söylenemez (Kozak, 2000). Turizm sektörünün giderek büyümesi, bilgi alanı haline gelmesi, turizm konusunda yayın yapan kurum ve kuruluşlar ile çalışmacıların sayısının artmasıyla bibliyometrinin önemi de paralel olarak artmaktadır. Turizm alanına katkı sağlayan çalışmacıların performansının ne düzeyde olduğunun değerlendirilmesi de bibliyometrinin önemini ortaya koymakta ve bibliyometriye olan ilgiyi de arttırmaktadır (Özel ve Kozak, 2012). Pritchard (1969) bibliyometrik çalışmaları; kitap, tez, makale gibi bilimsel kaynakların matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle analiz edilmesi şeklinde açıklamaktadır.

Turizm literatüründe bibliyometrik analizler gittikçe daha fazla tercih edilmektedir. Nicel veriler bibliyometrik analizler sayesinde analiz edilerek çalışmaya ilişkin önemli bulgular ortaya çıkmaktadır (Hall, 2011; Temizkan vd., 2015). Kitap, makale, dergi vb. birçok bilimsel bilgi araçlarının matematiksel ve istatistiksel yönden analiz edilerek incelenmesini sağlar (Diodato, 1994; Evren ve Kozak, 2012 Pritchard, 1969). Bibliyometrik analiz sayesinde bilimsel çalışmaların ne yönde değişim sağladığı, literatüre katkısının neler olduğu, bir alanda gerçekleştirilen çalışmalara bakış açıları ve konunun sınıflandırılması sağlanabilmektedir. Böylece diğer çalışmalara katkı sağladığı gibi

çalışmacılara da yol gösterebilmektedir (Oruç ve Türkay, 2017).

Bibliyometrik analiz ile bilimsel çalışmaların çeşitli parametreleri belirlenerek daha önce yapılmış çalışmaların birbirleriyle karşılaştırılması gerçekleştirilebilmektedir (Çiçek ve Kozak, 2012). Bibliyometrik analiz ile bir alanda yapılmış çalışmanın nicelik ve nitelik yönünden değerlendirilmesi, bu alandaki çalışmacıların katkılarının belirlenmesi, alan çalışmasının diğer çalışmalar ile olan ilişkisinin tespit edilmesi imkânını sağlayabilmektedir (Yılmaz, 2017). Çeşitli dergilerin katkısı ile bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak turizm alanında yapılan çalışmaların tarihsel süreçlerinde gerçekleşen olumlu veya olumsuz değişimler saptanabilmektedir (Çiçek ve Kozak, 2012).

Bibliyometrik çalışmalar bazen ufak düzeyde olabildiği gibi bazen de oldukça büyük çapta gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin bir derginin iç değerlendirmesi üzerine yapılacak olan çalışmalarda küçük ölçekte bilgiler sağlayabildiği gibi ülkelerin bilim alanında atmış oldukları adımların değerlendirilmesinde ise oldukça büyük bilgiler sağlayabilmekte ve yönlendirici olabilmektedir (Karagöz ve Kozak, 2014). Bibliyometrik çalışmalar sayesinde zaman ve maddi yönden oldukça büyük çaptaki çalışmaların değerlendirilmesi kolaylaşmakta ve hem ülkelere hem de araştırmacılara zaman ve maddi kazanımlar sağlayabilmektedir. Bibliyometrik çalışma ile literatürde bulunan çalışmalar bazen kısmen bazen de tamamen ele alınmaktadır. Bu sayede çalışmalara ait bir değerlendirme yapılarak gelecekteki yönü hakkında da çıkarımlarda bulunabilmektedir (İnceoğlu, 2014). Ele alınan çalışmaların kısmen veya tamamen incelenmesi ile çalışmalara ait varsayımlar oluşturulabilmektedir. Örneğin lisansüstü çalışmaların farklı bilimsel çalışmalara katkı sağlayacağı varsayımıyla çalışmalara ait sadece lisansüstü tezlerin incelenmesine dayalı olarak bibliyometrik analizler hazırlanabilmektedir. Bir bilim dalına ait çalışmanın gerçekçi boyutlarıyla incelenerek eser hakkında çeşitli sınıflandırma ve çözümlemelerin yapılarak çalışma hakkında yazılı doküman oluşturulup literatüre katkı sağlanabilmekte (Sünnetçioğlu vd., 2017) ve diğer çalışmacılara kolaylık sağlamaktadır (Tague-Sutcliffe, 1992).

Çalışmaların kendine özgü değişik bibliyometrik analizleri olmakla birlikte bazı ortak unsurları da bulunmaktadır. Bunlara yazar ismi, yayın tarihi, dil, başlık, alıntı, referans, tarih vb. örnek olarak verilebilir (Lee, 2015). Bibliyometri bazen tek bir derginin, kitabın veya tezin analiz edilmesinde kullanılırken bazen de literatürde çok sayıdaki çalışmanın içerisinde yer alan atıfların kimlerden oluştuğunu belirleyebilmektedir (Garfield, 1972). Bibliyometrinin katkılarıyla kendi alanlarında uzmanlaşan çalışmacıların, alanlarındaki konuya daha iyi tanıyabilmelerine ve hakim olabilmelerine imkân

sağlamaktadır (Al ve Coştur, 2007). Bu sayede çalışmacıların diğer alanlarla olan ilişkilerini inceleyebilmelerine, ortaya çıkan benzerlik ve farklılıkları daha detaylı görmelerine de imkân tanımaktadır (Yalçın, 2010). Ülkelerin bilim politikalarının, prestijlerinin belirlenmesinde de önemli bir yere sahip olan bibliyometri ile gerek ulusal gerek de uluslararası üniversitelerin, kurum ve kuruluşların ülke ve dünya sıralamasındaki yeri de saptanabilmektedir (Ellegaard ve Wallin, 2015).

Bilimsel çalışmanın belli aralıklarla analiz edilmesi bilimsel çalışmada gerçekleşen yeniliklerin takip edilmesi açısından önemli bir etkiye sahiptir (Çiçek ve Kozak, 2012). Disiplindeki gelişmenin takip edilmesi çalışmaların güncelliğinin korunması ve diğer araştırmacılara yol göstermesi açısından da önemlidir (Kozak, 2001). Turizm birçok ülkede ekonomik yönden devletlere önemli katkılar sağlamakta ve gittikçe gelişme gösterip farklı turizm türleri de ortaya çıkmaktadır. Turizmin bu tür katkılarıyla birlikte turizm üzerine yapılan bilimsel çalışmalar ve araştırmalarda da önemli gelişmeler görülmektedir. Bu araştırmalar teorik olabildiği gibi bazen de araştırmaya dayalı olabilmektedir. Bu tür gelişmeler lisansüstü eğitimlerde hazırlanan tezlerin de detaylı olarak incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Güçlü Nergiz, 2014). Bibliyometrik analiz sayesinde bir konudaki bilimsel çalışmanın ne sıklıkla ve hangi araştırmacılar tarafından yapıldığı, konu başlıklarının çalışma ile arasındaki bağlantısı kurulabilmektedir (Zan, 2012).

Günümüzde turizme olan ilginin çeşitli nedenlerle artış göstermesiyle birlikte turizm üzerine emek sarf eden kişi ve kuruluşlarda da artış gözlemlenmektedir. Bu konuda yayın yapan çeşitli kurum ve kuruluşlar ile kişilerin performansı ve katkılarının değerlendirilmesi amacıyla bibliyometrik analizler de turizm gibi önem kazanmaktadır (Temizkan vd., 2015). Turizm alanında yayın yapan kuruluşlar ve kişilerin sayısının artmasıyla karmaşanın azaltılması adına bibliyometrik analizlerin önemi de artmıştır. (Şahin ve Acun, 2015). Bibliyometrik analizler bilimsel çalışmaların atıf analizini yaparak çalışmanın kendisinden sonraki araştırmaları ne miktarda etkilediğini saptayarak değerlendirici nitelikte olabildiği gibi bir çalışmanın hangi yıllarda ne kadar sayıda üretildiğini belirleyerek bazı çalışmalarda da tanımlayıcı nitelikte olabilmektedir (Yozgat ve Kartaltepe, 2009).

Akademisyenler tarafından da tercih edilen bibliyometrik analiz ile çeşitli bilimsel kaynakların birçok özellikleri incelenerek araştırmaya ait bilimsel bulgular saptanıp sayısal teknikler yardımıyla analiz edilerek bulguların iyileştirilmesi amaçlanmaktadır (Kocabaş ve Alkan 2020). Bibliyometrik analiz ile üzerinde çalışılan konunun ve konuyla ilişkili olan diğer bilim dallarının süreç içerisinde katettiği mesafenin daha iyi anlaşılması

sağlanmakta, çalışmaların ve diğer disiplinlerin problemlerinin ve eksikliklerin tespiti ile çözümü için gerekli tespitin oluşumuna katkı sunmaktadır (Yılmaz, 2017).

Bibliyometrik çalışmalar sayesinde günümüzde kullanılan araştırma türlerinin etkinliğinin ne düzeyde olduklarının karşılaştırılabilmesine olanak sağlamak ve gelecekte ortaya çıkabilecek araştırma teknikleri için bir yol gösterici olabilmektedir (Atılğan vd., 2008). Bir çalışmanın bilimsel iletişim süreçlerinin nelerden oluştuğunu bibliyometrik teknikler ile daha pratik bir şekilde öğrenilerek çeşitli disiplinler incelenebilir (Umut ve Tonta, 2004). Bibliyometrik analizde kullanılan teknikler bilimsel haritalama ve performans teknikleridir. Bibliyometrik yönden eşleşmeler, atıf analizleri, eserlerde ortak bir şekilde yer alan ortak atıf, ortak yazar ve ortak kelime analizleri, ağ analizi, görselleştirme ve kümeleme analizleri bilimsel haritalama teknikleri olarak açıklanmaktadır. Yayın ve atıfları birlikte veya ayrı ayrı değerlendirme teknikleri ise performans analizleri olarak adlandırılmaktadır (Donthu vd., 2021).

Bibliyometri yardımıyla kitap ve dergiler matematiksel ve istatistiksel tekniklerle inceleme altına alınmaktadır. Akademik alanda yapılan çalışmalarda bibliyometri yardımıyla çalışmaya ait konu, atıf, yazar sayısı gibi birçok alanda ve çeşitli konularda bilgi sunmaktadır (Ulu ve Akdağ, 2015). Ayrıca ülkelerin, kişi ve kurumların bilimsel çalışmalarına ait bilgiler sunarak diğer araştırmacılara bir ön bilgi sunabilme imkânı tanımaktadır (Şakar Denктаş ve Cerit, 2013). Bibliyometri sayesinde ülke, kişi ve kurumların prestijlerine katkı sunulmaktadır. Çeşitli yayınların metotlarını, istatistiksel ve matematiksel analizlerini kendine özgü kurallarıyla inceleyen bibliyometrik çalışmalarla (McBurney ve Novak, 2002), çalışmaya ait özellikler ve elde edilen bulgular okuyucularıyla paylaşmakta ve çok sayıdaki eserin aynı anda okuyucunun daha detaylı bir bilgi birikimine sahip olmasını sağlamaktadır (Al ve Coştur, 2007; Turan, 2014).

2. YÖNTEM

Bu çalışmada yanıtlanmaya çalışılan temel araştırma sorusu şu şekildedir:

Türkiye’de ekoturizm üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin genel profili nasıldır?

Bu temel araştırma sorusundan hareketle, aşağıda sıralanan alt araştırma sorularına bu çalışmada yanıt aranmıştır:

- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının türlerine göre dağılımları nasıldır?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının veri tabanında erişilebilirlik durumu ne düzeydedir?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının yazıldıkları dillere göre dağılımları nasıldır?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının yıllara göre dağılımları nasıldır?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tezlerin sayılarının yıllara göre değişimi ne düzeydedir?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının sayfa sayılarının yıllara göre nasıl bir değişikliğe uğramıştır?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının yayınlandıkları ana bilim dallarına göre dağılımları nasıldır?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları nasıldır?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının danışman unvanlarına göre dağılımları nasıldır?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarında kullanılan araştırma yaklaşımları ne orandadır?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarında kullanılan veri toplama yöntemlerinin dağılımları ne düzeydedir?
- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarında kullanılan veri analizi tekniklerinin dağılımları ne düzeydedir?

- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarında kullanılan anahtar sözcüklerin dağılım yoğunlukları nasıldır?

- Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarının konularına göre dağılımları nasıldır?Ekoturizm alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmalarında ele alınan konuların yıllara göre dağılımı nasıldır?

Araştırma soruları göz önünde bulundurularak, bu araştırmanın evrenini Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki ekoturizm üzerine yazılmış lisansüstü tezler oluşturmaktadır. İlgili tezleri belirlemek üzere, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, önceden belirlenen kriterlere uyan örneklerle ulaşmaktır (Erdoğan, 2012). Nitel araştırmalarda sıklıkla yararlanılan örnekleme yöntemlerinden biri olan amaçlı örnekleme yönteminde, herhangi bir farklı veri elde edilmeyene kadar araştırmalara devam edilmesi işlemidir (Gentles vd., 2015). Bu örnekleme yönteminde araştırmacı, seçtiği konuların doğa ve toplumda bıraktığı olay ve olguları anlamaya ve açıklamaya çalışmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012). Araştırmada ortaya çıkan problemleri ortaya çıkarıp sorunu çözmeye çalışmak örneklemin amacını oluşturmakta olup bu konuda başarılı olduğu da söylenebilir (Tarhan, 2015). Araştırma kapsamında incelemenin yapıldığı 15 Ağustos 2023 ile 15 Eylül 2023 tarihleri arası itibariyle altısı doktora tezi ve 76'sı yüksek lisans tezi olmak üzere ekoturizm konusunda toplam 82 lisansüstü tez yapıldığı ve bu tezlerin 2001 ile 2023 yılları arasında tamamlandığı tespit edilmiştir. Çalışmada bahse konu lisansüstü tezler analiz sürecine dahil edilmiştir. YÖK Tez Merkezi veri tabanında “ekoturizm”, “eko-turizm” ya da “eko turizm” kavramları geçen lisansüstü tezler, örnek olarak seçilmiştir. Taramada bu anahtar kelimelerin kullanılmasının temel sebebi, ekoturizm literatürü incelendiğinde, söz konusu ekoturizm kavramının üç şekilde de kullanıldığının anlaşılmasıdır. Bu kelimelerle yapılan ilk tarama sonucunda, 200'ün üzerinde lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin tamamı özetleri üzerinden detaylı bir şekilde incelenmiş ve inceleme sonucunda, bu çalışmanın konusuyla doğrudan ilişkili 76 yüksek lisans, altı doktora tezi olmak üzere toplam 82 teze ulaşılmıştır. Türkçe ve İngilizce dillerinin yer aldığı lisansüstü tezlerin incelenmesini sağlayan çalışmada, tezlerin erişilebilirlik durumu incelendiğinde erişim izni olmayan teze rastlanılmamıştır. Dolayısıyla nihai olarak incelenmeye değer olduğuna kanaat getirilen 82 adet lisansüstü tezin tamamı, bu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmada, Türkiye’de ekoturizm konusundaki lisansüstü tezler, bibliyometrik analizle incelenmiştir. Tezler toplanarak bilgiler word programına aktarılmış ve

araştırmanın bulguları sonucunda oluşturulan veriler ise yüzde ve frekans dağılımları doğrultusunda incelenmiştir. Sonrasında araştırmanın bulgularının ne anlama geldiği bibliyometri disiplininin ilkeleri doğrultusunda yorumlanmıştır. Ekoturizm hakkında yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik profilinin analizine yönelik oluşturulan parametreler şunlardır (Çıkrık,2018):

- Tezlerin yayınlandığı üniversiteler,
- Tez türü,
- Tezlerin konularına göre dağılımları,
- Yayınlanma dilleri,
- Erişilebilirlik durumları,
- Tezlerin tamamlanma yılları,
- Tez danışmanlarının unvanları,
- Tezlerin sayfa sayıları,
- Ait oldukları ana bilim dalları,
- Tezlerin bulunduğu üniversitelerin isimleri,
- Tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımları,
- Tezlerin veri toplama türleri,
- Kullanılan veri analizi teknikleri,

• Anahtar kelimelerin yoğunluk durumları (Bu veriyi elde etmek için WordArt çevrimiçi kelime bulutu yazılımı kullanılmıştır).

Türkiye’de ekoturizm konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin eğilimlerini bibliyometrik açıdan inceleyen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Literatürde belge tarama olarak da geçen doküman analizi, araştırılan konu hakkındaki var olan kaynakların bulunması, okunması, notlar alınması ve yorumlanması sonucunda verilerin elde edilmesi işlemlerini oluşturmaktadır (Karasar, 2005). Resmi veya özel kayıtların elde edilerek detaylı bir şekilde incelenmesini (Ekiz, 2015) kapsayan doküman analizinde, basılı ve elektronik alanda (Bowen, 2009) birçok yazılı metni toplamak ve incelemek gerekmektedir (O’Leary, 2017). Son zamanlarda sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan bu yöntemle, Türkiye’de

ekoturizm konusu üzerine yazılan tezler belirli kriterler doğrultusunda incelenerek, alanın eğilimleri hakkında yol gösterdiği için bu araştırma modeli tercih edilmiştir. Araştırmada güvenilirliği sağlamak için elde edilen bulgular tekrar tekrar titizlikle incelenmiş, yazım aşamasında metin ile tablo ve şekiller sürekli karşılaştırılmıştır. Ayrıca sınıflandırma işlemlerinde turizm alanında çalışan uzman görüşüne (üç öğretim üyesi) başvurulmuş ve görüş birliği sağlanmıştır.

3. BULGULAR

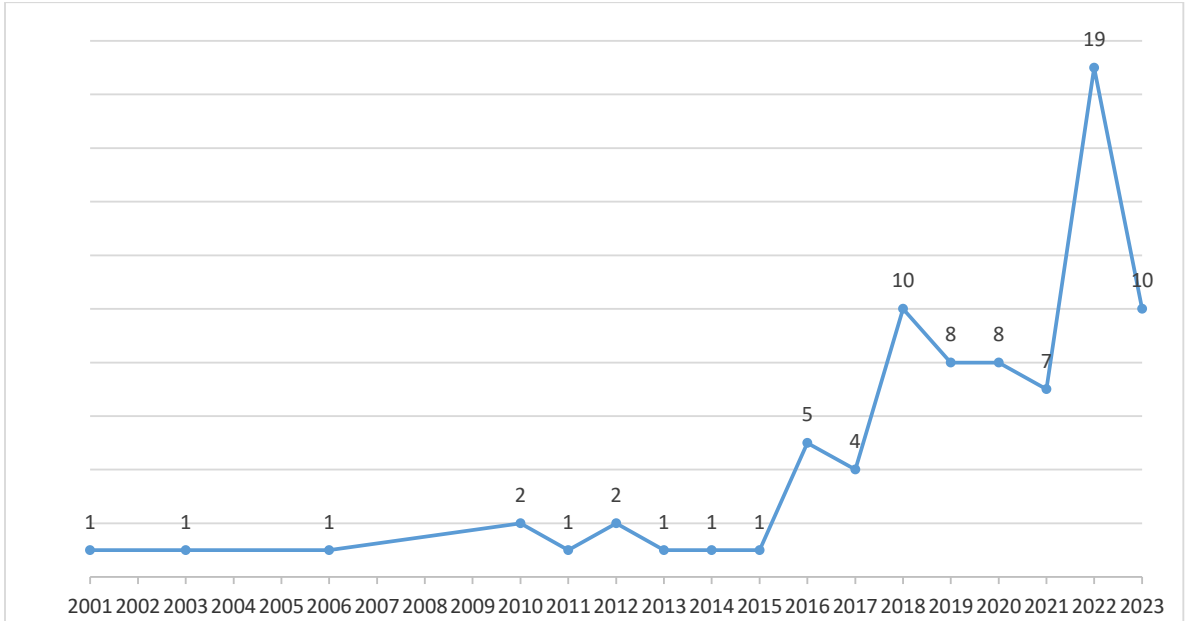
Bu çalışma kapsamında tespit edilen lisansüstü tezlerin tamamının erişime açık olduğu görülmüştür. Dolayısıyla çalışmada 82 adet lisansüstü tezin tamamı incelenmiştir.

Tablo 1. Tezlerin türlerine ve yazıldıkları dillere göre dağılımı

Türü	N	%	Dil		Dil Ortalamaları	
			Türkçe	İngilizce	Türkçe	İngilizce
Doktora	6	7,3	6	0	% 100	% 0
Yüksek Lisans	76	92,7	75	1	% 98,7	% 1,3
Toplam	82	100	81	1		

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezinin veri tabanından yapılan tarama sonucunda, 2001-2023 yılları arasında ana bilim dallarına göre, Türkiye’de ekoturizm üzerine 82 lisansüstü tezin yazıldığı görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde, ekoturizm konusunda yazılan tezlerin büyük bir kısmını (%92,7) yüksek lisans tezlerinin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 1’e göre, doktora tez çalışmalarının tamamı Türkçe dilinde, yüksek lisans tez çalışmalarının ise 75’i (% 98,7) Türkçe, biri (%1,3) İngilizce dilinde yazılmıştır.

Şekil 1. Lisansüstü tez sayılarının yıllara göre değişimi

Şekil 1’de görüldüğü gibi 2023 yılında ekoturizm konusunda hazırlanan tezlerin sayısında bir önceki yıla göre ciddi bir azalma görülmüştür. Ekoturizm alanında tamamlanan tezlerde yükselen ivme 19 lisansüstü tezin yazıldığı 2022 senesinde en yüksek noktaya ulaşmış, fakat bir sonraki yıl bu sayı 10’a düşmüştür. Ancak yine de Şekil 1’de sunulan veriler, Türkiye’de ekoturizm üzerine lisansüstü tez sayısındaki yıllar içinde belirgin artışı vurgulayarak ekoturizme yönelik artan akademik ilgiyi göstermektedir. Bu eğilim, ekoturizme yönelik farkındalığın ve akademik ilginin giderek arttığını ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının öneminin giderek daha fazla kabul gördüğünü göstermektedir. Bu yukarı yönlü yörünge, sürdürülebilirlik ve korumayı vurgulayan daha geniş çevre hareketleri ve politika değişiklikleriyle ilişkilendirilebilir ve daha fazla öğrenci ve araştırmacının akademik çalışmalarında ekoturizmi keşfetmesini sağlayabilir.

Tablo 2. Tezlerin sayfa sayılarına göre dağılımı

Sayfa Sayısı	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
0-100	-	-	19	25	19	23,2
101-200	2	33,3	45	59,2	47	57,3
201-300	2	33,3	10	13,2	12	14,7
301-400	1	16,7	2	2,6	3	3,7
401-500	1	16,7	-	-	1	1,2
501 ve üzeri	-	-	-	-	-	-
Toplam	6	100	76	100	82	100

Tezlerin sayfa sayılarına dağılım durumlarına ilişkin bilgilere Tablo 2’de yer verilmiştir. Altı doktora tezinin ikisi (%33,3) 101-200 ve 201-300 sayfa aralığında, biri (%16,7) 301-400 ve 401-500 sayfa aralığında yazılmıştır. 76 yüksek lisans tezinin ise 45’si (%59,2) 101-200 sayfa aralığındadır. 501 ve üzeri sayfa sayısına sahip bir yüksek lisans tezi bulunmamaktadır.

Tablo 3. Tezlerin yayımlandıkları ana bilim dallarına göre dağılımı

Ana Bilim Dalı	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Ekoturizm Rehberliği	-	-	27	35,5	27	33
Turizm İşletmeciliği	2	33,3	23	30,3	25	30,5
Ekoturizm	-	-	18	23,7	18	22
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	4	66,7	5	6,6	9	11
Turizm ve Otel İşletmeciliği	-	-	2	2,6	2	2,4
Turizm İşletmeciliği Eğitimi	-	-	1	1,3	1	1,2
Toplam	6	100	76	100	82	100

Tablo 3’de ekoturizm alanında tamamlanan lisansüstü tezlerin yayımlandıkları ana bilim dallarına göre dağılımları yer almaktadır. 82 tezin 27’si (% 35,5) Ekoturizm Rehberliği Ana Bilim Dalı’nda, 18’i (% 23,7) ise Ekoturizm Ana Bilim Dalı’nda tamamlanmıştır.

Tablo 4. Tezlerin yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	-	-	18	23,7	18	22
Necmettin Erbakan Üniversitesi	-	-	13	17,1	13	15,9
Giresun Üniversitesi	-	-	11	14,5	11	13,4
Balıkesir Üniversitesi	2	33,3	3	4	5	6,1
Şırnak Üniversitesi	-	-	5	6,6	5	6,1
Atatürk Üniversitesi	2	33,3	2	2,6	4	4,9
Gümüşhane Üniversitesi	-	-	3	4	3	3,7
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	16,7	1	1,3	2	2,4
Gazi Üniversitesi	1	16,7	1	1,3	2	2,4
Karabük Üniversitesi	-	-	2	2,6	2	2,4
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	-	-	2	2,6	2	2,4
Afyon Kocatepe Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Atılım Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Düzce Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	
İstanbul Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Mustafa Kemal Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2

Tablo 4. (Devam)

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Sakarya Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Selçuk Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Yaşar Üniversitesi	-	-	1	1,3	1	1,2
Toplam	6	100	76	100	82	100

Tablo 4’de lisansüstü tezlerin yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları gösterilmiştir. İzmir Katip Çelebi Üniversitesinde 18 yüksek lisans tezi (%22), Necmettin Erbakan Üniversitesinde 13 yüksek lisans tezi (%15,9), Giresun Üniversitesinde 11 yüksek lisans tezi (%13,4), Balıkesir Üniversitesinde iki doktora, üç yüksek lisans tezi olmak üzere toplam beş adet tez (%4,9) ve Atatürk Üniversitesinde iki doktora, iki yüksek lisans olmak üzere toplam dört tez (%4,9) yazılmıştır.

Tablo 5. Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı

Danışman Unvanları	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Doç. Dr.	4	66,7	29	38,2	33	40,2
Dr. Öğr. Üyesi	-	-	28	36,8	28	34,1
Prof. Dr.	2	33,3	19	25	21	25,6
Toplam	6	100	76	100	82	100

Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı Tablo 5’de yer almaktadır. Altı doktora tezinden dördüne (%66,7) Doçent, ikisine (%33,3) Profesör unvanına sahip öğretim üyeleri danışmanlık yapmıştır. 76 yüksek lisans tezinin 29’una (%38,2) Doçent, 28’ine (%36,8) Doktor Öğretim Üyesi, 19’una (%25) Profesör unvanına sahip öğretim üyeleri danışmanlık yapmıştır.

Tablo 6. Tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımları

Araştırma Yöntemleri	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nitel	2	33,3	34	44,7	36	43,9
Nicel	4	66,7	32	42,1	36	43,9
Karma	-	-	10	13,2	10	12,2
Toplam	6	100	76	100	82	100

Tablo 6’da tezlerde yararlanılan araştırma yaklaşımlarına göre dağılım bilgilerine yer verilmiştir. Doktora tezlerinin ikisinde (% 33,3) nitel, dördünde (%66,7) nicel yaklaşım kullanılmıştır. Yüksek lisans tezlerinin ise 34’ünde (% 44,7) nitel, 32’sinde (%42,1) nicel, 10’unda (%13,2) karma yöntem kullanılmıştır. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, lisansüstü tezlerin eşit oranda (%43,9) nicel ve nitel yaklaşım uyguladığı, %12,2’sinin karma yaklaşım uyguladığı görülmektedir.

Tablo 7. Tezlerde kullanılan veri toplama yöntemleri

Veri Toplama Yöntemi	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Anket	3	50	28	36,8	31	37,8
Görüşme (Mülakat)	1	16,7	6	7,9	7	8,5
Gözlem+ Görüşme	1	16,7	4	5,3	5	6,1
Anket+ SWOT	1	16,7	1	1,3	2	2,4
İkincil Veriler	-	-	3	3,9	3	3,7
Doküman Analizi	-	-	3	3,9	3	3,7
Görüşme+ Gözlem+ Döküman İnceleme	-	-	3	3,9	3	3,7
Gözlem+ Görüşme+ SWOT	-	-	3	3,9	3	3,7
Görüşme+ Anket	-	-	3	3,9	3	3,7
Gözlem+ Görüşme+ Anket	-	-	3	3,9	3	3,7
Kaynak Taraması+ Doküman Analizi	-	-	2	2,6	2	2,4
AHS(Analitik Hiyerarşi Süreci)+ Anket	-	-	2	2,6	2	2,4
Görüşme+CBS+AHP	-	-	2	2,6	2	2,4
Görüşme+SWOT	-	-	2	2,6	2	2,4
Gözlem+SWOT	-	-	2	2,6	2	2,4
Anket+Görüşme+SWOT	-	-	1	1,3	1	1,2
Anket+Gözlem	-	-	1	1,3	1	1,2
Gözlem	-	-	1	1,3	1	1,2
Gözlem+Doküman Analizi	-	-	1	1,3	1	1,2
İkincil Kaynaklar+SWOT	-	-	1	1,3	1	1,2

Tablo 7. (Devam)

İkincil Kaynaklar+Görüşme	-	-	1	1,3	1	1,2
Karma (birincil-ikincil) Veriler	-	-	1	1,3	1	1,2
Karşılaştırmalı Vaka Çalışması	-	-	1	1,3	1	1,2
Kaynak Tarama + Doküman Analizi + Gözlem + Anket	-	-	1	1,3	1	1,2
Toplam	6	100	76	100	82	100

Tezlerde kullanılan veri toplama yöntemlerine Tablo-7’de yer verilmiştir. Doktora tezlerinin üçünde (% 50) anket, birinde (%16,7) görüşme, birinde (% 16,7) gözlem+görüşme ve birinde (%16,7) anket+ SWOT yöntemi kullanılmıştır. 76 yüksek lisans tezi içerisinde en fazla kullanılan yöntem olarak; 28’inde (%36,8) anket kullanılırken, onu en yakın takip eden altısında (%7,9) görüşme ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 8. Tezlerde kullanılan veri analizi teknikleri

Veri Analizi Tekniği	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
SWOT Analizi	2	12,5	15	12,1	17	12,1
Doküman Analizi	-	-	16	12,9	16	11,4
T-Testi	3	18,75	12	9,7	15	10,7
Faktör Analizi	3	18,75	11	8,9	14	10
Anova Testi	3	18,75	11	8,9	14	10
Korelasyon Analizi	1	6,25	11	8,9	12	8,6
İstatistiksel Analiz	-	-	9	7,3	9	6,4
Betimsel Analiz	-	-	9	7,3	9	6,4
Regresyon Analizi	-	-	8	6,5	8	5,7
İçerik Analizi	1	6,25	5	4	6	4,3
AHS(Analitik Hiyerarşi Süreci)	-	-	4	3,2	4	2,9
Çoklu Karşılaştırma (Post Hoc) Testi	1	6,25	2	1,6	3	2,1
CBS(Coğrafi Bilgi Sistemi)	-	-	3	2,4	3	2,1
Tukey Testi	-	-	3	2,4	3	2,1
Ki Kare Testi	2	12,5	1	0,8	3	2,1
Kruskal Wallis Testi	-	-	3	2,4	3	2,1
Welch Testi	-	-	1	0,8	1	0,7
Toplam	16	100	124	100	140	100

Tablo 8’de tezlerde yararlanılan veri analiz teknikleri gösterilmiştir. Doktora düzeyindeki tezlerin üçünde (%18,75) Anova, Faktör Analizi, T-Testi, ikisinde (%12,5) Ki Kare Testi, SWOT Analizi, birinde (%6,25) Çoklu Karşılaştırma (Post Hoc) Testi, İçerik

Analizi, Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ise en fazla 16'sında (%12,9) Doküman Analizi kullanılırken, en az ise birinde (%0,7) Ki Kare Testi ve Welch Testi kullanılmıştır. Toplamda ise en fazla 17'sinde (%12,1) SWOT Analizi kullanılmıştır.

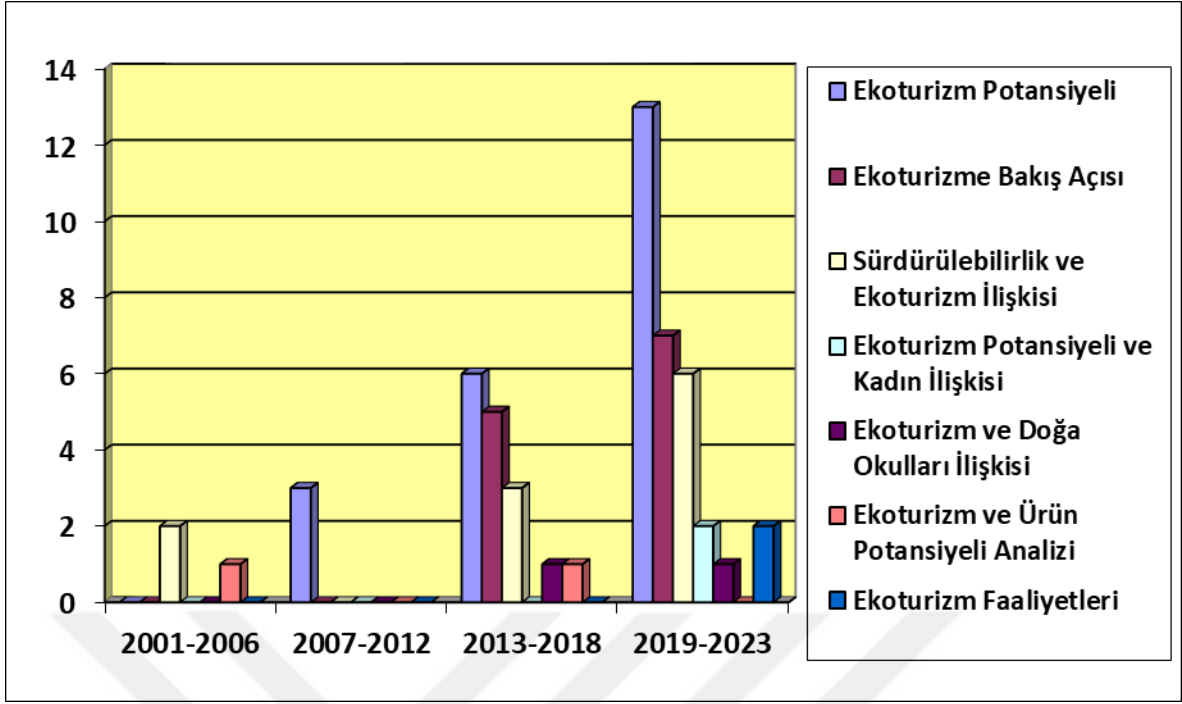
Şekil 2. Tezlerdeki anahtar sözcükler

Şekil 2’de araştırma kapsamında analiz edilen tezlerin, anahtar kelimeleri içerisinde yer alan sözcükler belirlenerek, çalışmalarda kullanım sıklığının incelenmesi sağlanmıştır. Kelime bulutunda sırasıyla “sürdürülebilirlik”, “potansiyel”, “Giresun” ve “yerel” sözcükleri öne çıkmaktadır. Şekil 2, aynı zamanda Türkiye’deki ekoturizm araştırmalarının coğrafi dağılımının görsel bir temsili sunmaktadır. Şekil, Karadeniz ve Akdeniz kıyısı gibi alanlara dikkat çeken, önemli akademik ilgi gören belirli bölgeleri vurgulamaktadır. Bu bölgeler, zengin biyolojik çeşitlilikleri ve doğal cazibe merkezleriyle karakterize olup, onları ekoturizm faaliyetleri için birinci sınıf konumlar haline getirmektedir. Bu alanlardaki yoğun araştırma çabaları, bu bölgelerin güçlü ekoturizm girişimleri geliştirme potansiyelinin altını çizmektedir. Dahası, bu şekilde gösterilen coğrafi odak, bu biyolojik çeşitlilik açısından zengin alanlarda ekoturizmin ekolojik ve ekonomik faydalarını en üst düzeye çıkarabilecek hedefli koruma ve sürdürülebilir turizm stratejilerine olan ihtiyacı göstermektedir.

Tablo 9. Tezlerin konulara göre dağılımı

Konu	N	%
Ekoturizm Potansiyeli	22	26,8
Ekoturizme Bakış Açısı	12	14,6
Sürdürülebilirlik ve Ekoturizm İlişkisi	11	13,4
Ekoturizm Potansiyeli ve Kadın İlişkisi	2	2,4
Ekoturizm ve Doğa Okulları İlişkisi	2	2,4
Ekoturizm ve Ürün Potansiyeli Analizi	2	2,4
Ekoturizm Faaliyetleri	2	2,4
Diğer	29	35,4
Toplam	82	100

Tablo 9’da ekoturizm alanında tamamlanan 82 tezin konularına göre dağılımları yer almıştır. Tablo 9’a göre tezlerde ele alınan konuların ilk sırasında ekoturizm potansiyeli (%26,8) yer almaktadır. Bu çalışmaların odağında ise destinasyonların ekoturizm yeterlilikleri ve geliştirilmeleri üzerine çalışmalar yer almaktadır. Diğer başlıklar ise her biri birer adet olmak üzere; ekoköyün sürdürülebilir turizm ile ilişkisi, orman köylüsü ve ekoturizm ilişkisi, ekoturizm ve milli parklar ilişkisi, tarımsal ekoturizm potansiyel, aidiyet duygusu ile ekoturizm ilişkisi, ekoturizme bakış açısı ve kalkınma ilişkisi, ekoturizm pazarlanabilirliği, ekoturizm ve ekogirişimcilik potansiyelleri, doğa yürüyüş turizmi potansiyelleri, organik ekoturizm çiftlikleri potansiyelleri, ekoturizm ve hizmet kalitesi değerlendirmeleri, turist rehberleri performansı, ekoturizm trendleri, ekoturizm ve rekreasyon ilişkisi, ekoturizm farkındalığı ve algı ilişkisi , çevre bilinci ve yeşil ürün satın alma davranışları ilişkisi , hizmet kalitesi, ekoturizm planlaması ve akıllı şehir ilişkisi, rekreatif faaliyetler ve davranışsal niyet ilişkisi, turizm yöneticileri ve ekoturizm ilişkisi, ekoturizm ve çevre ilişkisi, rekreasyon talepleri ve potansiyelleri, ekoturizm potansiyelleri ve bakış açısı, ekoturizm ve kalkınma ilişkisi, ekoturizm ve turist-turizm ilişkisi, kuş gözlem turizmi potansiyelleri, ekoturizm ve kültür-coğrafya ilişkisi şeklinde toplam 29 konudan oluşmaktadır.

Şekil 3. Tezlerde ele alınan konuların yıllara göre dağılımı

Şekil 3’de tezlerde ele alınan konuların yıllara göre dağılım durumları gösterilmektedir. Ekoturizm Potansiyeli konusunun ele alındığı 22 tezin ilki 2010 senesinde tamamlanmış ve 2018 yılından itibaren bu konu hakkında yapılan çalışmaların sayısı giderek artmıştır. Tüm tezler incelendiğinde ise ilk tez ekoturizm ve ürün potansiyeli analizi konusuyla ilgili olup 2001 yılında tamamlanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'deki ekoturizm üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizine odaklanan bu çalışmanın bulguları, özellikle ekoturizm alanı için önemli içgörüler ve çıkarımlar ortaya koymaktadır. Bu çalışma, Türkiye'deki lisansüstü düzeydeki ekoturizm araştırmalarının akademik manzarasını haritalamayı amaçlayan YÖK Tez Merkezi veri tabanında arşivlenen tezleri incelemektedir. Bu analiz yoluyla çalışma, sürdürülebilir uygulamalar, toplum katılımı ve çevresel etkiler gibi alandaki baskın temalara ışık tutmaktadır. Bu temalar, turizm gelişimi ile çevre koruma arasında bir denge sağlamaya yönelik daha geniş akademik ve pratik odaklanma ile uyumlu oldukları için özellikle açıklayıcıdır. Örneğin, sürdürülebilir uygulamalar, turizmin doğal ekosistemler üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için gereklidir. Analiz, araştırmacıların doğal kaynakları tüketmeyen veya uzun vadeli ekolojik hasara neden olmayan turizm faaliyetlerini uygulama yollarına öncelik verdiğini göstermektedir. Bu kritiktir, çünkü sürdürülebilir turizm uygulamaları, ilk etapta turistleri çeken doğal cazibe merkezlerinin gelecek nesiller için korunmasını sağlar. Toplum katılımı, tezlerde tanımlanan bir diğer önemli temadır. Bu, yerel toplulukları ekoturizm girişimlerine dahil etmenin öneminin giderek daha fazla kabul edildiğini göstermektedir. Toplulukları dahil ederek, ekoturizm projeleri yerel halka doğrudan ekonomik faydalar sağlayabilir, koruma çabalarına yönelik bir sahiplik ve sorumluluk duygusunu teşvik edebilir. Dahası, topluluk katılımı turizm gelişiminin kültürel olarak uygun ve sosyal olarak yararlı olmasını sağlamaya yardımcı olur, bu da ekoturizm projelerinin uzun vadeli başarısı ve sürdürülebilirliği için çok önemlidir. Üçüncü baskın tema olan çevresel etkiler, turizmin doğal ortamlar üzerindeki etkilerini anlamaya ve azaltmaya odaklanır. Araştırmanın bu yönü, ekoturizmin ikili hedeflerini vurgular: Turistlerin doğal güzelliği deneyimlemesine izin verirken, aynı zamanda bu ortamları bozulmadan korumak. Akademik araştırmalarda çevresel etkilere verilen dikkat, genellikle sürdürülemez turizm uygulamaları tarafından tehdit edilen biyolojik çeşitliliği ve doğal yaşam alanlarını koruma taahhüdünü vurgular. Bu tezin bulguları, Türkiye'deki ekoturizm araştırmalarındaki akademik eğilimler hakkında ayrıntılı ve bilimsel olarak temellendirilmiş bir anlayış sağlar. Sürdürülebilir uygulamalara, toplum katılımına ve çevresel etkilere odaklanarak araştırma, turizm gelişimini çevre koruma ve toplum refahı zorunluluklarıyla uyumlu hale getirmeyi amaçlayan bütünsel bir ekoturizm yaklaşımını yansıtmaktadır. Bu dengeli yaklaşımın, ekoturizmin sürdürülebilirliği için önemli olduğu ve uzun vadede ekonomik, sosyal ve çevresel faydalar sağlamaya devam

edebilmesini sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, ekoturizmdeki araştırma konularının zaman içinde nasıl evrildiğinin titizlikle incelenmesi önemli bir katkı sağlamaktadır. Ekoturizm içindeki akademik odak alanlarının ilerlemesini sistematik olarak analiz ederek, çalışma literatürde hem ortaya çıkan eğilimleri hem de kalıcı boşlukları belirler. Bu zamansal haritalama, araştırmacıların alanın nasıl geliştiğini, hangi konuların öne çıktığını ve hangi alanların yeterince keşfedilmemiş olduğunu anlamalarını sağladığı için önemlidir. Bu kalıpları tanımak, gelecekteki araştırma çabaları için değerli bir rehberlik sağlar ve yeni çalışmaların ekoturizm alanındaki en acil ve ilgili konularla uyumlu olmasını sağlamaya yardımcı olur. Ortaya çıkan eğilimlerin belirlenmesi, araştırmacıların ekoturizmdeki en son gelişmelerden ve yeniliklerden haberdar olmalarını sağlayarak, mevcut bilgi üzerine inşa etmelerine ve alanın ilerlemesine katkıda bulunmalarına olanak tanır. Örneğin, analiz sürdürülebilir turizm uygulamaları için teknolojinin kullanımına yönelik artan bir ilgi ortaya koyarsa, gelecekteki çalışmalar bu alanı daha fazla araştırabilir ve potansiyel olarak çığır açan gelişmelere yol açabilir. Tersine, kalıcı boşlukların belirlenmesi, ihmal edilmiş veya yeterince incelenmemiş alanları vurgular ve böylece daha kapsamlı araştırma gerektiren konulara dikkati çeker. Bu boşlukları ele almak, ekoturizmin kapsamlı bir şekilde anlaşılması ve sürdürülebilirliğini ve etkisini artıran etkili stratejiler geliştirmek için esastır. Dahası, çalışma Türkiye'deki ekoturizm araştırmalarının coğrafi odağını vurgulayarak Karadeniz ve Akdeniz kıyısı gibi bölgeleri vurgulamaktadır. Bu alanlar zengin biyolojik çeşitliliği ve önemli ekoturizm potansiyeli ile bilinir ve bu da onları araştırma ve geliştirme çabaları için kritik odak noktaları haline getirir. Çalışma bu bölgelere odaklanarak, farklı alanların benzersiz ekolojik ve kültürel özelliklerini hesaba katan hedefli araştırmaların önemini vurgulamaktadır. Bu coğrafi özgüllük önemlidir çünkü her bölgenin belirli zorluklarını ve fırsatlarını ele alan özel stratejilerin geliştirilmesine olanak tanır. Örneğin, yemyeşil ormanları ve çeşitli yaban hayatı ile Karadeniz bölgesi, ekoturizmi teşvik ederken benzersiz ekosistemlerini korumaya odaklanmış araştırmalar gerektirebilir. Buna karşılık, güzel plajları ve tarihi yerleriyle bilinen Akdeniz kıyısı, turist akınının yönetilmesi ve kültürel mirasın korunması üzerine yapılan çalışmalardan faydalanabilir. Bu bölgelerin vurgulanması yalnızca ekoturizm potansiyellerine dikkat çekmekle kalmaz, aynı zamanda yerel politikaları ve uygulamaları bilgilendirebilecek bölgeye özgü araştırmalara olan ihtiyacı da vurgular. Araştırma konularının evriminin ve Türkiye'deki ekoturizm araştırmalarının coğrafi odağının ayrıntılı keşfi, bu çalışmanın önemli katkılarıdır. Çalışma, eğilimleri ve boşlukları belirleyerek,

gelecekteki araştırma çabalarına rehberlik edebilecek değerli içgörüler sunar ve yeni çalışmaların alandaki en kritik ve ilgili sorunları ele almasını sağlar. Bu yaklaşım, ekoturizmin akademik anlayışını ve pratik uygulamasını iletir, sürdürülebilirliğine ve hem çevre hem de yerel topluluklar üzerindeki olumlu etkisine katkıda bulunur.

Bu çalışmada uygulanan bibliyometrik analiz, Türkiye’de ekoturizm konusundaki lisansüstü tezlerin hem nitel hem de nicel yaklaşımlar kullandığını ortaya koymaktadır. Bu metodolojik çeşitlilik önemlidir çünkü araştırmacıların tek bir analiz türüyle sınırlı olmadıklarını, bunun yerine ekoturizmin farklı yönlerini keşfetmek için çeşitli yöntemler kullandıklarını göstermektedir. Görüşmeler, vaka çalışmaları ve etnografik araştırma gibi nitel yöntemler, ekoturizmle ilişkili öznel deneyimler ve sosyal dinamiklerin derinlemesine anlaşılmasını sağlar. Bu yöntemler, topluluk katılımı ve ziyaretçi memnuniyeti gibi ekoturizmin kültürel, sosyal ve kişisel boyutlarını keşfetmek için özellikle yararlıdır. Öte yandan, anketler, istatistiksel analiz ve coğrafi bilgi sistemleri (CBS) dahil olmak üzere nicel yöntemler, ekoturizmle ilgili sayısal verileri ölçmek ve analiz etmek için bir yol sağlar. Bu yöntemler, ekoturizm faaliyetlerinin ekonomik etkilerini, çevresel etkilerini ve demografik özelliklerini değerlendirmek için gereklidir. Nicel yaklaşımların kullanımı, araştırmacıların istatistiksel olarak test edilebilen ampirik veriler üretmesini sağlar ve nitel araştırmadan elde edilen içgörülerini tamamlayan bir titizlik ve nesnellik düzeyi sunar. Ekoturizm araştırmalarında kullanılan metodolojilerin çeşitliliği, kendi çalışmalarında sağlam ve yenilikçi yaklaşımlar benimsemek isteyen araştırmacılar için hayati önem taşır. Mevcut yöntemlerin çeşitliliğinin farkında olarak, araştırmacılar belirli araştırma soruları ve bağlamları için en uygun araçları seçebilirler. Bu esneklik, araştırma bulgularının kalitesini ve alakalılığını artırarak ekoturizm hakkındaki bilgi birikimine daha etkili bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlar. Ayrıca, çalışma disiplinler arası araştırmanın ve uluslararası iş birliklerinin önemini vurgular. Ekoturizm, çevre bilimi, ekonomi, sosyoloji, antropoloji ve daha fazlasını içeren, doğası gereği çok disiplinlidir. Disiplinler arası araştırma, bu çeşitli alanlardan gelen içgörülerini birleştirerek ekoturizm hakkında daha kapsamlı bir anlayış sağlar. Örneğin, ekolojik verileri sosyal bilim perspektifleriyle bütünleştiren bir çalışma, turizm faaliyetleri ile çevre koruma arasındaki karmaşık etkileşimleri daha iyi ele alabilir. Uluslararası iş birlikleri de ekoturizm araştırmasını iletirmek için hayati önem taşıdığı vurgulanmaktadır. Ekoturizm küresel bir olgudur ve zorlukları ve fırsatları genellikle ulusal sınırları aşar. Farklı ülkelerden bilim insanlarının katıldığı işbirlikli araştırmalar, bilgi ve en iyi uygulamaların değişimini kolaylaştırarak araştırma sürecini ve sonuçlarını zenginleştirebilir. Bu tür işbirlikleri, koordineli

uluslararası çabalar gerektiren biyoçeşitlilik kaybı ve iklim değişikliği gibi küresel sorunların ele alınmasına da yardımcı olabilir. Ekoturizmin küresel önemini yansıtan çalışma, onu anlamak ve tanıtmak için kapsamlı, çok yönlü yaklaşımlara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bu, yalnızca çeşitli metodolojileri kullanmayı değil, aynı zamanda disiplinler arası ve uluslararası araştırma ortaklıklarını da teşvik etmeyi içerir. Bunu yaparak, araştırmacılar hem çevreye hem de yerel topluluklara fayda sağlayan sürdürülebilir ekoturizm uygulamalarını tanıtmak için daha bütünsel ve etkili stratejiler geliştirebilirler. Sonuç olarak, bu bibliyometrik analizin sağladığı yöntemsel içgörüler, hem yenilikçi hem de etkili olmasını sağlayarak ekoturizmdeki gelecekteki araştırmalara rehberlik etmek için önemli olarak görülmektedir.

Genel olarak, bu bibliyometrik analiz, Türkiye'de ekoturizmle ilgili lisansüstü tez düzeyindeki akademik çıktının kapsamlı bir genel görünümünü sağlayarak, çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınmanın daha geniş hedeflerine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. YÖK Tez Merkezi veritabanında arşivlenen tezleri sistematik olarak inceleyerek, çalışma araştırma manzarasının ayrıntılı bir haritasını sunarak, temel temaları, metodolojileri ve coğrafi odakları vurgulamaktadır. Bu ayrıntılı genel bakış, politika yapıcıları, araştırmacıları ve uygulayıcıları ekoturizm girişimlerinin sürdürülebilirliğini ve etkisini artırmak için ihtiyaç duyulan bilgi ve içgörülerle donattığı için önemlidir. Örneğin, politika yapııcılar, turizm geliştirme ve çevre koruma ile ilgili kararlarını ve stratejilerini bilgilendirmek için bu analizin bulgularını kullanabilirler. Sürdürülebilir uygulamalar, toplum katılımı ve çevresel etkiler gibi baskın temaların belirlenmesi, politika dikkati ve desteği gerektiren alanların açık bir göstergesini sağlar. Bu, sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik eden, doğal ekosistemleri koruyan ve yerel toplulukların turizm faaliyetlerinden yararlanmasını sağlayan hedefli politikaların formüle edilmesini sağlar. Araştırmacılar ayrıca bu bibliyometrik analizle elde edilen içgörülerden de yararlanabilirler. Zaman içinde araştırma konularının evrimini anlayarak, ortaya çıkan eğilimleri belirleyerek ve kalıcı boşlukları fark ederek, araştırmacılar ekoturizm alanındaki en acil ve ilgili sorunları ele alan çalışmalar tasarlamak için daha iyi bir konumdadır. Mevcut akademik ve pratik ihtiyaçlarla bu uyum, yeni araştırmaların bilgi birikimine etkili bir şekilde katkıda bulunmasını ve sürdürülebilir turizm için yenilikçi çözümlerin geliştirilmesini desteklemesini sağlar. Turizm sektöründeki uygulayıcılar, en iyi uygulamaları uygulamak ve hem turistler için çekici hem de çevre ve yerel topluluklar için faydalı olan ekoturizm ürünleri geliştirmek için bulguları değerlendirebilirler. Topluluk katılımına ve sürdürülebilir uygulamalara vurgu, yerel halkları turizm faaliyetlerine dahil

etmenin ve çevresel etkiyi en aza indiren önlemler benimsemenin önemini vurgular. Bu, yalnızca ekoturizm tekliflerinin kalitesini ve çekiciliğini artırmakla kalmaz, aynı zamanda uzun vadeli uygulanabilirliğini de sağlar. Sonuç olarak, bu çalışma, araştırma manzarasının nüanslı ve ayrıntılı bir resmini sunarak Türkiye'deki ekoturizmin akademik anlayışını iletir. Ekoturizm araştırması ve uygulamasının merkezinde yer alan temel odak alanlarını, metodolojik yaklaşımları ve coğrafi bölgeleri belirler. Bulgular, bu analizden elde edilen kapsamlı içgörüler tarafından yönlendirilen ekoturizmde devam eden araştırma ve geliştirmenin önemini vurgulamaktadır. Bu devam eden araştırma, yeni zorlukları ele almak, yenilikçi çözümler keşfetmek ve ekoturizmin hem çevre korumaya hem de sürdürülebilir kalkınmaya olumlu katkıda bulunmaya devam etmesini sağlamak için gereklidir. Sonuç olarak, bu bibliyometrik analiz, hem çevreye hem de yerel topluluklara fayda sağlayan etkili ve sürdürülebilir turizm uygulamalarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Paydaşlara ekoturizm girişimlerinin sürdürülebilirliğini ve etkisini artırmak için gereken bilgiyi sağlayarak, çalışma çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınmanın daha geniş hedeflerini desteklemektedir. Bulgular, ekoturizmin Türkiye turizm sektörünün canlı ve faydalı bir bileşeni olmaya devam etmesini sağlayarak devam eden araştırma ve geliştirmenin önemini vurgulamaktadır.

Türkiye'de ekoturizm üzerine lisansüstü düzeyde kapsamlı bir araştırma havuzu olmasına rağmen, ekoturizm uygulamalarının daha iyi anlaşılması ve etkililiği için literatürde ele alınması gereken birkaç önemli boşluk bulunmaktadır. Dikkat çekici bir boşluk, ekoturizmin ekonomik etkilerine sınırlı odaklanmasıdır. Bazı çalışmalar bu yönü kısaca ele almış olsa da, ekoturizmle ilişkili ekonomik faydaları ve zorlukları kapsamlı bir şekilde inceleyen araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu tür çalışmalar, ekoturizmin yerel ekonomilere nasıl katkıda bulunabileceği, ekoturizm girişimlerinin finansal sürdürülebilirliği ve turizm gelişimini çevre korumayla dengelemede yer alan ekonomik tavizler konusunda değerli içgörüler sağlayacaktır. Literatürdeki bir diğer kritik boşluk ise disiplinler arası araştırma ve uluslararası iş birliklerinin eksikliğidir. Ekoturizm, ekoloji, sosyoloji, ekonomi ve çevre bilimi gibi çeşitli disiplinlerle kesişen, doğası gereği çok yönlü bir alandır. Ekoturizm sorunlarının karmaşıklığı, sunduğu zorlukları ve fırsatları tam olarak anlamak ve ele almak için çeşitli bakış açıları ve uzmanlık gerektirir. Ancak, Türkiye'deki ekoturizm üzerine mevcut araştırmalar, bulguların kapsamını ve derinliğini sınırlayan belirli akademik disiplinler içinde izole edilme eğilimindedir. Disiplinler arası araştırmayı teşvik etmek, ekoturizmdeki ekolojik, sosyal ve ekonomik faktörlerin birbiriyle ilişkisini yakalayan daha bütünsel ve sağlam çalışmalara yol açabilir. Dahası, uluslararası

işbirlikleri, Türkiye'deki ekoturizm çalışmalarının kalitesini ve kapsamını önemli ölçüde artırabilir. Araştırmacılar, farklı ülkelerden akademisyenlerle ortaklık kurarak daha geniş bir bilgi, metodoloji ve karşılaştırmalı veri yelpazesine erişebilirler. Bu küresel bakış açısı, Türkiye'deki ekoturizm uygulamalarının diğer bölgelerdeki uygulamalarla nasıl uyumlu veya farklı olduğunu anlamak için çok önemlidir ve bu da Türkiye bağlamına göre uyarlanmış en iyi uygulamaların ve yenilikçi çözümlerin geliştirilmesine yol açabilir. Uluslararası işbirlikleri ayrıca fikir ve deneyim alışverişini teşvik ederek ortak zorlukların ele alınmasına ve ekoturizm alanını ilerletmek için küresel uzmanlıktan yararlanılmasına yardımcı olabilir. Bu çalışmada, ekoturizm üzerine yapılmış lisansüstü tezlerde tespit edilen bir diğer önemli boşluk, çalışmaların belli coğrafyalarla sınırlı kalmış olmasıdır. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ekoturizm üzerine nerdeyse hiç çalışma yapılmamış olması, alanı bütüncül bir bakış açısıyla yorumlamaya önemli bir engel teşkil etmektedir. Özetle, ekoturizmin ekonomik analizindeki boşlukları ele almak, disiplinler arası araştırma ve uluslararası işbirliklerini teşvik etmek ve konuyu farklı coğrafyalara yayarak çalışmak, Türkiye'de ekoturizmin anlaşılmasını ve uygulanmasını geliştirmek için önemli adımlar olarak görülmektedir. Bu çalışmalar, yalnızca akademik literatüre katkıda bulunmakla kalmayacak, aynı zamanda hem çevreye hem de yerel topluluklara fayda sağlayan sürdürülebilir ve etkili ekoturizm girişimlerinin geliştirilmesine yönelik pratik içgörüler ve stratejiler de sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Ahmadova, S. & Akova, O. (2016). Türkiye’de organik ekoturizm çiftlikleri üzerine bir araştırma. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (1), 14-29.
- Akpınar, E. & Bulut, Y. (2010). Ülkemizde alternatif turizmin bir dalı olan ekoturizm çeşitlerinin bölgelere göre dağılımı ve uygulama alanları. *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, 4, 1575-1594. Artvin.
- Akyurt, H. (2019). Ekoturizm: Türkiye’deki gelişimi ve mevcut durumu, *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler*, içinde 2, (353-368 ss.). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Al, U. & Coştur, R. (2007). Türk psikoloji dergisi’nin bibliyometrik profili. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (2), 142-163.
- Altan, Ş. (2006). *Türkiye’de ekoturizm uygulamaları ve ekonomiye katkıları*. (Yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana bilim Dalı, Niğde.
- Arslan, Y. (2005). Erdek ve çevresinin ekoturizm açısından değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(13), 30-42.
- Atılğan, D., Atakan, C. & Bulut, B. (2008). Türkçe kütüphanecilik dergilerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(4), 392-413.
- Avcıkurt, C. (2016). Turistik ürün çeşitlendirmesi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 239.
- Aydın, B. & Aksöz, E. O. (2019). Destinasyon alanında yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7 (1), 615-636.
- Ballantyne, R., Packer, J., & Hughes, K. (2008). Environmental awareness, interests and motives of botanic gardens visitors: Implications for interpretive practice. *Tourism management*, 29(3), 439-444.
- Ballantyne, R., Packer, J. & Sutherland, L. A. (2011). Visitors’ memories of wildlife tourism: Implications for the design of powerful interpretive experiences. *Tourism management*, 32(4), 770-779.
- Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı. (2012). *Ekoturizm sektör raporu*.
- Belber, B. G. (2018). *Ekoturizmde pazarlama çabaları ve turist davranışları*. Detay Yayıncılık.
- Blamey, R. K. (1997). Ecotourism: The search for an operational definition. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(2), 109-130.
- Blamey, R. K. & Braithwaite, V. A. (1997). A social values segmentation of the potential ecotourism market. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(1), 29-45.
- Blamey, R.K. (2001). Principles of ecotourism. In D.B. Weaver (Ed.). *The Encyclopedia of Ecotourism*. (pp. 5-22). CABI Publishing,
- Bolton, M. (Ed.). (1997). *Conservation and the use of wildlife resources*. Chapman & Hall.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Boyd, K. (2023). Assessment and Recommendations for Interpretive Programming around

Climate Change at the Glades Wildlife Refuge.

- Buckley, R.C. & Clough, E. (1997). Who is selling ecotourism to whom? *Annals of Tourism Research*, 24(2), 479-480.
- Buckley, R. (2012). Sustainable tourism: Research and reality. *Annals of Tourism Research*, 39(2), 528-546.
- Budeanu, A. (2007). Sustainable tourist behaviour—a discussion of opportunities for change. *International journal of consumer studies*, 31(5), 499-508.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Özcan Erkan, A., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Pegem Akademi.
- Cater, C. I. (2006). Playing with risk? Participant perceptions of risk and management implications in adventure tourism. *Tourism management*, 27(2), 317-325.
- Cevizkaya, G., Avcıkurt, C. & İlsay, S. (2014). Turizm alan yazınında engelliler ile ilgili çalışmaların bibliyometrik profili (2000-2013). 15. *Ulusal Turizm Kongresi*, içinde (145- 151 ss.). Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Chai-Arayalert, S. (2020). Smart application of learning ecotourism for young ecotourists. *Cogent Social Sciences*, 6(1), 1772558.
- Chen, H., Zhao, S., Shen, W. & Cai, L. (2018). The quality of Chinese PhDs: Achievements, problems and responses. *Chinese Education & Society*, 51(3), 158-168.
- Chirozva, C. (2015). Community agency and entrepreneurship in ecotourism planning and development in the great limpopo transfrontier conservation area. *Journal of Ecotourism*, 14(2-3), 185-203.
- Cook, G. (2024). *The Planning, Design, and Delivery of Environmental Education and Interpretation in Ecotourism: A Case Study of Tiritiri Matangi Island* (Doctoral dissertation, Auckland University of Technology).
- Cosmescu, I. & Cosmescu, D. (2007). The ecotourism - A strategic alternative for contemporary tourism. *Annals of the University of Petroşani Economics*, (7), 65-72.
- Çağatay A., Yurdaer M. & Kırış, R. (2002). *Eko-Turizm İçin Mekân ve Yerel Toplulukların Katılımının Planlanması (Akseki-İbradı Havzası Örneği)*. II. Turizm Şurası (ss. 203-217). Turizm Bakanlığı.
- Çakır, G. (2011). *İğneada ve çevresinde ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve kırsal kalkınma açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Çıkrık, R. (2018). *Türkiye’de turizmin etkileri konusunda yerel halkın bakış açısını ortaya koyan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi*. (Yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Nevşehir.
- Çiçek, D. & Kozak, N. (2012). Anatolia: Turizm araştırmaları dergisi’nde yayınlanan hakem denetimli makalelerin bibliyometrik profili. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(4), 734-756. www.tk.org.tr/index.php/TK/article/download/351/343.
- Demir, C. & Çevirgen, A. (2006). *Ekoturizm yönetimi*. Nobel Yayınları.
- Dinç, A., Bahar, M. & Topsakal, Y. (2023). Ecotourism research: a bibliometric

- review. *Tourism & Management Studies*, 19(1), 29-40.
- Diodato, V. P. (1994). *Dictionary of Bibliometrics*. The Hawthorne Press.
- Djuwendah, E., Karyani, T., Wulandari, E. & Pradono, P. (2023). Community-based agro-ecotourism sustainability in west java, indonesia. *Sustainability*, 15(13), 10432.
- Donthu, N., Kumar, S., Pattnaik, D. & Campagna, C. (2020). Journal of marketing theory and practice: a retrospective of 2005–2019. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 28(2), 117-137.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Ekşioğlu, A. G. (2019). *Kürtün ilçesinin ekoturizm potansiyeli, Gümüşhane*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gümüşhane.
- Ellegaard, O. & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact? *Scientometrics*, 105(3), 1809-1831.
- Erdoğan, N. & Yağcı, Ö. (2002). Sürdürülebilirlik bağlamında ekoturizmin sosyal, ekonomik ve çevresel etkiler bakımından değerlendirilmesi. *First Tourism Congress of Mediterranean Countries*, içinde (17-21 ss.). Antalya.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (eko)turizm*. Erk Yayıncılık.
- Erdoğan, N. & Erdoğan, İ. (2005). Ekoturizm betimlemeleriyle iletilenlerin doğası. *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, 20 (1), 55-82.
- Erdoğan, İ. (2012). Pozitivist metodoloji ve ötesi: Araştırma tasarımları, niteliksel ve istatistiksel yöntemler. Erk.
- Evren, S. & Kozak, N. (2012). Türkiye’de 2000-2010 yılları arasında yayınlanan turizm konulu makalelerin bibliyometrik analizi. *VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, içinde (250-266 ss.). Antalya.
- Evren, S. & Kozak, N. (2014). Bibliometric analysis of tourism and hospitality related articles published in Turkey. *Anatolia An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 25 (1), 61-80.
- Eynalov, H. & Mammadov, R. (2013). The development of ecotourism in the world: Azerbaijan case. *8th. Silk Road International Conference: Development of Tourism in Black and Caspian Sea Sregions*, inista (1-4 pp.) Georgia.
- Fennell, D. A. & Dowling, R. K. (2003). *Ecotourism policy and planning*. CABI Publishing.
- Fennell, D. & Weaver, D. (2005). The ecotourism concept and tourism-conservation symbiosis. *Journal of sustainable tourism*, 13(4), 373-390.
- Fennell, D. A. (2020). *Ecotourism*. Routledge.
- Garfield, E. (1972). Citation analysis as a tool in journal evaluation: Journals can be ranked by frequency and impact of citations for science policy studies. *Science*, 178(4060), 471-479.
- Gentles, S.J., Charles, C., Ploeg, J. & McKibbin, K.A. (2015). Sampling in qualitative

- research: Insights from an overview of the methods literature. *The Qualitative Report*. 20 (11), 1772.
- Glanzel, W. (2003). *Bibliometrics as a research field a course on theory and application of bibliometric indicators*.
- Gökdeniz, A. (2003). Yerel gündem 21 ve sürdürülebilir turizm politikaları çerçevesinde ekoturizm. *Standard Dergi*, 42 (496), 24–32.
- Gümüş, M. (2015). *Yerel halkın bakış açısıyla kırsal kalkınmada tarım turizmi: Tekirdağ ili örneği* (Yüksek lisans tezi). Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi.
- Güçlü Nergiz, H. (2014). Türkiye’de lisansüstü turizm tezlerinin bibliyometrik profile (1990-2013). *VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, içinde (212-221 ss.). Aydın.
- Haberal, H. (2015). *Turizmde alternatif ekolojik turizm-doğa turizmi-kırsal turizm- yayla turizmi*. Detay Yayıncılık.
- Hall, C. M. (2011). Publish and perish? Bibliometric analysis, journal ranking and the assessment of research quality in tourism. *Tourism Management*, 32(1), 16-27.
- Haznedar, H. A. (2016). *Ekoturizm ve ekogirişimcilik potansiyelinin ortaya konmasına yönelik bir araştırma: Nazarköy örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Higham, J. & Lück, M. (2007). *Marine wildlife and tourism management: Insights from the natural and social sciences* (pp. 388-pp).
- Holden, A. (2004). *Tourism studies and the social sciences*. Routledge.
- Honey, M. (1999). *Ecotourism and sustainable development: Who owns paradise?* Island Press.
- Huang, Y. C. & Liu, C. H. S. (2017). Moderating and mediating roles of environmental concern and ecotourism experience for revisit intention. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(7), 1854-1872.
- İlter, İ. (2020). Akademik başarı, lisansüstü eğitim farkındalığı ve lisansüstü eğitim arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 53(1), 117-156.
- İnceoğlu, Ç. (2014) Türkiye’de sinemayı konu alan doktora tezleri üzerine bibliyometrik bir çözümleme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 21, 31-50.
- Jones, S. (2005). Community-based ecotourism: The significance of social capital. *Annals of Tourism Research*, 32 (2), 303–324.
- Kahraman, N. & Türkay, O. (2012). *Turizm ve çevre*. Detay Yayıncılık.
- Karagöz, D. & Kozak, N. (2014). Anatolia turizm araştırmaları dergisi’nin bibliyometrik analizi: araştırma konuları ve kurumlar arası iş birliğinin sosyal ağ analizi ile incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 28 (1), 47-61.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasalak, M.A. (2015). Dünya’da ekoturizm pazarı ve ekoturizmin ülke gelirlerine katkıları. *Journal of Recreation and Tourism Research*, (2), 20-26.
- Kiper, T. (2013). Role of ecotourism in sustainable development. InTech.
- Kocabaş, C. & Alkan, G. (2020). Sürdürülebilir kalkınma alanındaki yayınların r programı

- ile bibliyometrik analizi, *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Özel Sayı), 3714-3732.
- Kodaş, D. (2014). International Journal of Wine Business Research (ijwbr) dergisinin bibliyometrik özellikleri açısından incelenmesi. VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi. içinde (98-112 ss.). Antalya.
- Korkmaz, M. & Tolunay, A. (2002). Kırsal kalkınma aracı olarak ekoturizm. *First Tourism Congress of Mediterranean Countries*. içinde (429-443 pp.). Akdeniz University School of Tourism & Hotel Management: Antalya.
- Košćak, M. & O'Rourke, T. (2023). *Ethical and responsible tourism: managing sustainability in local tourism destinations*. Taylor & Francis.
- Kozak, N. (2000). Türkiye’de akademik turizm literatürünün gelişim süreci üzerine bir inceleme, *DAÜ: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 15-55.
- Kozak, N. (2001). Türkiye’de turizm pazarlaması literatürünün gelişim süreci: 1972-1998 yılları arasında hazırlamış lisansüstü tez çalışmaları üzerine biyo-bibliyografik bir inceleme, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12, 26-33.
- Kurtoğlu Erden, M. & Seferoğlu, S.S. (2021). Lisansüstü düzeyde eğitime ilişkin öğrenci değerlendirmeleri: Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü lisansüstü öğrencileri örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 50 (230), 939-958.
- Kuter, N. & Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik kapsamında ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyokültürel etkileri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 9(2), 146-156.
- Laarman, J. G. & Patrick, B. (1987). Nature travel in the tropics. *Journal of Forestry*, 43-46.
- Lee, S. H. (2015). *A bibliometric analysis of the field of records management: A case study of records management journal, 1989-2013*. (Master thesis). Toronto: Universty of Toronto.
- Leung, Y., Marion, J. L. & Farrell, T. A. (2001). The role of recreation ecology in sustainable tourism and ecotourism. In S. F. McCool & R. N. Moisey (Eds.), *Tourism, Recreation, and Sustainability: Linking Culture and the Environment* (pp. 21-39). CAB International.
- Luzar, E., Assane, D., Christopher, G. & Brenda, R. (1995). evaluating nature-based tourism using the new environmental paradigm. *Journal of Agricultural and Applied Economics*, 544-555.
- Machnik, A. (2021). *Ecotourism as a core of sustainability in tourism*. Handbook of Sustainable Development and Leisure Services içinde, A. Lubowiecki-Vikuk, B. M. Dercan and B. M. Barbosa de Sousa (Eds.). Cham, Switzerland: Springer.
- Mahravan, A. (2012) *Eco-Tourism and it sarchitecture: A methodological framework for assessing progress towards sustainable development*. (Doktora tezi). Victoria University of Wellington, Wellington.
- Masberg B. A. (1999). A case analysis of strategies in ecotourism development. *Aquatic Ecosystem Health and Management*, 2(3). 289-300.
- McBurney, M. K. & Novak, P. L. (2002). What is bibliometrics and why should you care?. In proceedings. *IEEE International Professional Communication Conference*, inista (108-114 pp.). IEEE.

- Mehmetoğlu, M. (2005). A case study of nature-based tourists: Specialists versus generalists. *Journal of Vacation Marketing*, 357-369.
- Mieczkowski, Z. (1995). *Environmental issues of tourism and recreation*. University Press of America.
- Newsome, D., Moore, S. A. & Dowling, R. K. (2012). Natural area tourism: Ecology, impacts and management. In *Natural Area Tourism*. Channel view publications.
- Nicolaidis, A. (2020). Sustainable ethical tourism (SET) and rural community involvement. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9(1), 1-16.
- O'Leary, Z. (2017). The essential guide to doing your research project. *SAGE Publications Inc.*
- Oruç, M. & Türkay, O. (2017). Turizmi konu alan lisansüstü çalışmaların bibliyometrik analizi. *Uluslararası Batı Asya Turizm Araştırmaları Kongresi*, içinde (252- 258 ss.). Yüzüncü Yıl Üniversitesi: Van.
- Özbey, F. R. (2002). Sürdürülebilir turizm kalkınması. *Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(1).
- Özel, Ç. H. & Kozak, N. (2012). Turizm pazarlaması alanının bibliyometrik profili (2000-2010) ve bir atıf analizi çalışması. *Türk Kütüphaneciliği*, 26 (4), 715- 733.
- Özkök, F. G. & Çoban, Ö. (2009). Ekoturizm mi ekoterörizm mi?. *10. ulusal turizm kongresi bildiriler kitabı*, içinde (591-602 ss.). Mersin: Detay Yayıncılık.
- Pipinos, G. & Fokiali, P. (2009). An assessment of the attitudes of the inhabitants of Northern Karpathos, Greece: Towards a framework for ecotourism development in environmentally sensitive areas: An ecotourism framework in environmentally sensitive areas. *Environment, Development and Sustainability*, 11, 655-675.
- Polat, A.T. (2006). *Karapınar ilçesi ve yakın çevresi peyzaj özelliklerinin ekoturizm kullanımları yönünden değerlendirilmesi üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Pretty, J. (2011). Interdisciplinary progress in approaches to address social-ecological and ecocultural systems. *Environmental Conservation*, 38(2), 127-139.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentation*, 25(4), 348-349.
- Rahemtulla, Y.G. & Wellstead, A. M. (2001). *Ecotourism: Understanding the competing expert and academic definitions*. Northern Forestry Cent. Inf. Report.
- Ramírez, F. & Fennell, D. (2014). A comprehensive framework for ecotourism and wetland restoration: the case of Bogotá, Colombia. *Journal of Ecotourism*, 13(2-3), 128-151.
- Roy, S.B. & Basak, M. (2013). Journal of documentation: a bibliometric study. *Library Philosophy and Practice (e- journal)*, 945. Erişim adresi: <http://digitalcommons.unl.edu/libhipprac/945>.
- Scace, R.C., Grifone, E. & Usher, R. (1993). *Ecotourism in Canada*. Canadian Environmental Advisory Council.
- Scheyvens, R. (2007). Exploring the tourism-poverty nexus. *Current issues in tourism*, 10(2-3), 231-254.

- Sengupta, I.N. (1992). Bibliometrics, informetrics, scientometrics and librametrics: An overview. *Libri*, 42 (2), 75-98.
- Skanavis, C. & Giannoulis, C. (2009). Improving quality of ecotourism through advancing education and training for eco-tourism guides.
- Spenceley, A. (2021). *Handbook for sustainable tourism practitioners: The essential toolbox*. Edward Elgar Publishing.
- S nnet io lu, A., Yal ınkaya, P., Olcay, M. & Okan,  . (2017). Turizm alanında yazılmış olan gastronomiye ilişkin tezlerin bibliyometrik profile. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5 (Special Issue 2), 345-354.
-  ahin, S. & Acun, A. (2015). Turist rehberliği alanının bibliyometrik profili (makaleler ve lisansüstü tezler). 16. *Ulusal Turizm Kongresi*, içinde (1456-1475 ss.). Onsekiz Mart  niversitesi:  anakkale.
-  akar Denkt  , G. & Cerit, A. G. (2013). Uluslararası alan indekslerinde Türkiye pazarlama yazını: Bibliyometrik analizler ve nitel bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27 (4), 37-62.
-  en, D. (2010). *Turizmin  evresel etkileri ve bir  z m olarak ekoturizm*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Tague-Sutcliffe, J. (1992). An introduction to informetrics. *Information Processing & Management*, 28 (1), 1-3.
- Tarhan,  . (2015). Sosyal bilgiler   retmeni adaylarının politik okuryazarlı a ilişkin g r   leri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 649-669.
- Tekin,  . (2017). Ekoturizm açısından Konya ili doğa yürüyüşü rotaları üzerine bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3).
- Temizkan, S. P.,  i ek, D. &  zdemir, C. (2015). Sağlık turizmi konusunda yayınlanan makalelerin bibliyometrik profili. *International Journal of Human Sciences*, 12 (2), 394-415.
- Tien, N. D., Duyen, T. N. L., Huyen, N. T. T., Anh, P. Q., Oanh, N. T., Van Tich, V., ... & Trang, V. H. (2024). Community-based ecotourism for sustainability: An evaluative analysis of Binh Son district, Quang Ngai province in Vietnam. *Social Sciences & Humanities Open*, 9(2), 100807.
- Thompson, B. S., Gillen, J. & Friess, D. A. (2018). Challenging the principles of ecotourism: insights from entrepreneurs on environmental and economic sustainability in Langkawi, Malaysia. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(2), 257-276.
- Tuna, M. (2007). *Turizm,  evre ve toplum (Marmaris  rne i)*. Detay Yayıncılık.
- Turan, A. (2014). Turizm konulu yüksek lisans tezlerinin bibliyometrik  zellikleri (1984-2013). *VII. Lisansüstü Turizm   rencileri Ara tırma Kongresi*, içinde (3-15 ss.). Aydın.
- Twynam, G. D. & Johnston, M.E. (2002). The use of sustainable tourism practices. *Annals of Tourism Research*. 29 (4): 1165-1168.
- Ulu, S. & Akda , M. (2015). Dergilerde yayınlanan hakem denetimli makalelerin bibliyometrik profili: Selçuk iletişim  rne i. *Selçuk İletişim*, 9 (1), 5-21.
- Umut, A. L. & Tonta, Y. (2004). Atıf analizi: Hacettepe  niversitesi kütüphanecilik

- bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar. *Bilgi Dünyası*, 5(1), 19-47.
- Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı (UAK). (2023). Mevzuat.. <https://www.uak.gov.tr/mevzuat> adresinden alınmıştır. Erişim tarihi: 04.03.2023.
- Valentine, P. (1992). Review: Nature-based tourism. In M. Smith, N. Macleod & M. Robertson (Eds.), *Special Interest Tourism* (pp.105-127). Belhaven Press.
- Verma, S. & Gustafsson, A. (2020). Investigating the emerging COVID-19 research trends in the field of business and management: A bibliometric analysis approach. *Journal of Business Research*, 118, 253-261.
- Walker, K. & Moscardo, G. (2014). Encouraging sustainability beyond the tourist experience: ecotourism, interpretation and values. *Journal of sustainable tourism*, 22(8), 1175-1196.
- Walpole, M. J. & Goodwin, H. J. (2000). Local economic impacts of dragon tourism in Indonesia. *Annals of Tourism Research*, 27(3), 559-576.
- Weaver, D. B. (1999). Magnitude of ecotourism in Costa Rica and Kenya. *Annals of Tourism Research*, 26(4), 792-816.
- Weaver, D. B. (2001). Ecotourism as mass tourism: Contradiction or reality?. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42 (2), 104-112.
- Weaver, D. B. & Lawton, L. J. (2017). A new visitation paradigm for protected areas. *Tourism Management*, 60, 140-146.
- Weeden, C. (2013). *Responsible tourist behaviour*. Routledge.
- Wood, M. E. (2002). *Ecotourism: Principles, practices and policies for sustainability*. United Nations Environment Publication.
- Xu, L., Ao, C., Liu, B. & Cai, Z. (2023). Ecotourism and sustainable development: A scientometric review of global research trends. *Environment, Development and Sustainability*, 25(4), 2977-3003.
- Yalçın, H. (2010). Millî folklor dergisinin bibliyometrik profili (2007-2009). *Millî Folklor*, 22(85), 205-211.
- Yardımcı, A. (2023). *Edebiyat turizmi alanında Türkiye’de yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Batman Üniversitesi, Batman.
- Yılmaz, G. (2017). Restoranlarda bahşiş ile ilgili yayınlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 65-79.
- Yozgat, U. & Kartaltepe, N. (2009). Ulusal yönetim ve organizasyon kongre kitaplarında yer alan bildirilerin bibliyometrik profili: Örgüt teorisi ve örgütsel davranış bildirileri üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4 (1), 149-165.
- Yürük E. Ö. (2002). Turizmin geleceği: Ekoturizm. *Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli Güncel Sorunlar Konferansı*, içinde (1-4 ss.) Çankırı, Erişim: <http://www.ekoturizm.com>
- Yürük, E. Ö. (2008). Turizmin geleceği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1.
- Zan, B. U. (2012). *Türkiye’de bilim dallarında karşılaştırmalı bibliyometrik analiz*

alışması (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zorlu, K. (2014). *Aksaray, İhlara Vadisinde ekoturizm*. (Yüksek lisans tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana bilim Dalı.

EKLER

Ek: İncelenen Lisansüstü Tezlerin Temel Bilgileri

NO	YIL	YAZAR	BAŞLIK
1	2001	Çetin, İ.	Turistik Ürün Çeşitlendirmesinde Eko-turizmin Yapısal Analizi ve Türkiye’de Geliştirme Stratejileri (Örnek Bir Uygulama)
2	2003	Çevirgen, A. (DOKTORA)	Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Ekoturizm ve Edremit Yöresi İçin Bir Model Önerisi
3	2006	Akın, H.M.	Türkiye’de Ekoturizmin Sürdürülebilir Gelişimi; Kaçkar Dağları Millî Parkı Örneği
4	2010	Dizdareviç, S.	Karadağ’ın Kuzey Bölgesinin Ekoturizm Arz Potansiyelinin Değerlendirilmesi
5	2010	Çolak, E.	Destinasyon Bazında Marka Denklîği ve Doğu Karadeniz Yayıllarının Eko Turizm Açısından Marka Denklîğine İlişkin Bir Uygulama
6	2011	Yavuz, M.	Afyonkarahisar-Sandıklı İlçesi Akdağ Tabiat Parkı’nın Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi
7	2012	Tetik, N. (DOKTORA)	Turist Rehberlerinin Ekoturizm Alanındaki Yeterlilikleri: Doğu Karadeniz Örneği
8	2012	Taş, S.	Trabzon ve Ekoturizm: Yerli Ziyaretçilerin Yöreyi Değerlendirmesine Yönelik Bir Araştırma
9	2013	Saltık, N.	Çanakkale Kara Menderes Vadisi Araplar Boğazı Kesiminin Ekoturizm Planlaması Açısından Değerlendirilmesi
10	2014	Tekin, Ö.	Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Konya’da Ekoturizm Rotaları
11	2015	Ahmadova, S.	Türkiye’de Organik Ekoturizm Çiftlikleri Üzerine Bir Araştırma
12	2016	Taşdemir, S.	Sürdürülebilir Ekoturizm Uygulamaları ve Potansiyel Belirlemeye Yönelik Geri Dönüşüm Ve Çevre Yönetim Stratejileri: İzmir Karaburun Örneği
13	2016	Bekecheng, S.E.	Ecotourism As a Tool for Sustainable Development and Poverty Alleviation (Sürdürülebilir Kalkınma ve Yoksulluğun Giderilmesi İçin Bir Araç Olarak Ekoturizm)
14	2016	Haznedar, H.A.	Ekoturizm ve Ekogirişimcilik Potansiyelinin Ortaya Konmasına Yönelik Bir Araştırma: Nazarköy Örneği
15	2016	Çetinkaya, E.	Türkiye’de Karayolu Ulaşımına Kapalı Mekânlarda Doğa Yürüyüş Turizmi Güzergâh Standartlarının Belirlenmesi: Kemalpaşa Mahmutdağı Ekoturizm Planlama Alanı Örneği
16	2017	Sezen Doğancili, O. (DOKTORA)	Alternatif Turizm Bağlamında Göller Bölgesi Eko Turizm Değişim Planının Değerlendirilmesi
17	2017	Turpcu, E. (DOKTORA)	Hizmet Kalitesi ve Seyahat Engelleri Algısı İle Müşteri Memnuniyeti ve Destinasyon Sadakati Algısı Arasındaki İlişkinin Ekoturizm Yöresinde İncelenmesi: Uzungöl’ü Ziyaret Eden Yabancı Turistler Üzerine Bir Uygulama
18	2017	Koyuer, M.	Doğa Okulları: Ekoturizm Bağlamında Bir İnceleme ve Türkiye İçin Pilot Okul Önerisi
19	2017	Güngör, S.	Buca Kaynaklar Ekoturizm Potansiyeli
20	2017	Ersoy, B.	Urla Ekoturizm Potansiyelinde Bademler Köyü

21	2018	Gündüz, B.	Üniversite Çalışanlarının Ekoturizm Algısı
22	2018	Şengöz, Ş.	Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Dikili'nin Ekoturizm Potansiyelinin İncelenmesi
23	2018	Demirbulat, Ö. (DOKTORA)	Türkiye Turizm Stratejisi'nde (2023) Teşvik Edilen Ekoturizm Katılan Yerli Turistlerin Destinasyon Hizmet Kalitesine Yönelik Değerlendirmeleri (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)
24	2018	Berik, M.	Bolu İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi: Dörtdivan, Kıbrısçık ve Seben İlçeleri Üzerine Bir Araştırma
25	2018	Tatkan, A.	Isparta İli Yenişarbademli İlçesinin Ekoturizm Potansiyelinin Swot Analizi Aracılığıyla Belirlenmesi
26	2018	Türkütanıt, M.	Akşehir'in Ekoturizm Potansiyelini ve Swot Analizini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma
27	2018	Ünlü, H.	Trabzon'da Otel Yöneticilerinin Ekoturizm Hakkındaki Görüşleri
28	2018	Yılmaz, B.	Bartın İlinin Ekoturizm Kapsamında Değerlendirilmesi
29	2018	Ekşioğlu, A.G.	Kürtün İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli, Gümüşhane
30	2018	Kardeş, N.	Sakarya İli'nin Eko Turizm Açısından Pazarlanabilirliği: Sorunlar ve Çözüm Önerileri
31	2019	Oktay, H.	Ekoturizmin Turistin Genel Amaçları ve Turizm Sektörü İçerisindeki Konumu Üzerine Bir Araştırma
32	2019	Ayhan Kaya, A.	Batı Akdenizde Ekoturizm, Ekoturizm Uygulamaları ve Kadının Rolü
33	2019	Çorba, C.	Alternatif Bir Ekoturizm Faaliyeti Olarak Kuş Gözlem Turizmi Açısından Muğla İli İncelemesi
34	2019	Sevinç, M.S.	Ekoturizm Potansiyeli İzmir Çiçekli Köy Örneği
35	2019	Eğribaş, H.N.	Nevşehir İlinde Ekoturizmin Geliştirilmesine Yönelik Yerel Paydaşların Görüşleri
36	2019	Mutlu, E.	Urla Civarı Doğa Okullarının Ekoturizm Kavramı İçindeki Önemi
37	2019	Avcı, H.	Eko Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi ve Yerel Halkın Tutumu: İskilip Örneği
38	2019	Bayram Öz, E.	Kadınların Ekoturizm Faaliyetleri İçerisindeki Yeri: Kaçkar Dağları Millî Parkı Yaylaları Örneği (Rize)
39	2020	Kıvılcım, B. (DOKTORA)	Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Seyahat Acentelerinin Ekoturizm Faaliyetleri: Doğu Karadeniz Bölgesinde Bir Araştırma
40	2020	Çalışkan, A.	Hatay'ın Ekoturizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Ekoturizm Bakış Açısı
41	2020	Büyükhan Çatak, B.	Ekoturizmin Iğdır İli Genelinde Sürdürülebilir Turizm Gelişmesine Katkı Verme Potansiyeli
42	2020	Yiğit, M.	Giresun'un Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sürdürülebilir Turizm İçin Ekoturizm Rotası Önerisi
43	2020	Zere, S.	Yerel Halkın Ekoturizm Algısı: Giresun İli Örneği
44	2020	Tanç, A.	Erzurum İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi: Kuzey İlçeleri Üzerine Bir Araştırma
45	2020	Nalınçak, S.	Sürdürülebilir Ekoturizm: Her Zaman Mümkün Mü?
46	2020	Yılmaz, T.	Bölgesel Kalkınma Teorileri Kapsamında Bölgesel Kalkınmada Eko Turizmin Rolü: Sapanca Örneği
47	2021	Hacınebioğlu, B.	Ekoturizm Kapsamında Yürütülen Rekreatif Faaliyetlerden Elde Edilen Serbest Zaman Doyumunun Davranışsal Niyete Etkisi: Doğu Karadeniz Örneği

48	2021	İşler, H.	Ekoturizm Destinasyonlarında Etkili Olan Kriterlerin Analitik Hiyerarşi Süreci Yönetimi İle Belirlenmesi: Giresun İli Üzerine Bir Araştırma
49	2021	Turan, M.	Ekoturizmin Turizm Yöneticileri Tarafından Algılanması: Giresun İli Turizm Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma
50	2021	Mızrak, M.	Ekoturizm Bilgisinin Çevre Bilinci Üzerine Etkisi: Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma
51	2021	Kartal, G.	Trabzondaki Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Tutum ve Algılarına İlişkin Bir Çalışma
52	2021	Koca, C.	Giresun Sakinlerinin Rekreasyon Talepleri, Kent İçi ve Yakın Çevresindeki Ekoturizm Kaynaklarının Rekreasyon Potansiyellerinin Belirlenmesi
53	2021	Oda, Z.	Yalıköy (Ordu-Fatsa) ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyeli
54	2022	Güzel Demirlenk, G.	Gediz Deltası Ekoturizm Potansiyelinin Araştırılması
55	2022	Karakurt, S.	Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Algısı Alanya Bölgesi Örneği
56	2022	Göner, A.	İzmir İli Selçuk İlçesi'nin Tarımsal Ekoturizm (Çiftlik Turizmi) Potansiyeli
57	2022	Kılıç, A.G.	Yerel Halkın Aidiyet Duygusu İle Ekoturizm Algısı Arasındaki İlişki: Amasya Örneği
58	2022	Yılmaz, F.	Ekoturizmde Kültür ve Coğrafyanın Etkisi: Sahraaltı Afrika Bölgesi Örneği
59	2022	Arıcı, E.	İskandinav Ülkelerinde Ekoturizm Faaliyetleri
60	2022	Sezer, B.	Ardahan İli Çıldır İlçesi ve Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirmesi
61	2022	Saraçoğlu, S.	Ordu İli Turizm Paydaşlarının Ekoturizm Algısı
62	2022	Ayhan, A.	Karayip Topluluğuna Üye Ülkelerde Ekoturizm Faaliyetleri
63	2022	Kiraz, F.	Batı Avrupa ve Kuzey Avrupa Ülkelerinde Ekoturizm Trendleri
64	2022	Eser, A.	Gölyanı Obası'nın (Giresun – Yağlıdere) Ekoturizm Potansiyeli
65	2022	Öztürk, B.	Ekoturizm Algısı ve Açık Alan Rekreasyonuna Katılım Düzeyleri: Giresun Üniversitesi Örneği
66	2022	Bakır Ertaş, V.	Şırnak Halkının Ekoturizm Farkındalığının Ekoturizm Algısına Etkisi
67	2022	Özben, A.	Ekoturizm Kapsamında Çevre Bilincinin Yeşil Ürün Satın Alma Davranışına Etkisi: Antalya Örneği
68	2022	Ergün, B.	Ekoturizmde Hizmet Kalitesinin Ölçülmesi: Gümüşhane Örneği
69	2022	Ersoy, N.	Cehennem Deresi Havzasında (İdil, Şırnak) Ekoturizm
70	2022	Deveboynu, A.	Akıllı Şehirler Kapsamında Ekoturizm Destinasyon Planlanlama İmkânlarının Araştırılması
71	2022	Solak, E.	İstanbul'daki Adalarda Ekoturizm Potansiyeli
72	2022	Demircan, N.	Yerel Halkın Eko Turizm Algıları Üzerine Bir İnceleme: Rize İli Örneği
73	2023	Karakök, H.	Sürdürülebilirlik Kapsamında Derebucak İlçesinin (Konya) Ekoturizm Potansiyeli Ve Yerel Halkın Ekoturizm Algısı
74	2023	Ecemiş, K.E.	Niğde Ekoturizminde Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Bilinç Algısı

75	2023	Karataş, T.İ.	Sürdürülebilir Bir Ekoturizm İçin Ekoköy Geliştirme: Doğanbey Örnek Olay İncelemesi
76	2023	Buğday, S.	İzmir-Ödemiş Cıvarı Ekoturizm Potansiyeli
77	2023	Erkuş, İ.	Sürdürülebilirliğin Yerel Turistlerin Ekoturizm Algısı Üzerine Etkisi: Kültür Turizmi Destinasyonu Olarak Mardin Örneği
78	2023	Aslan, S.	Giresun İlinin Ekoturizm Potansiyelinin İncelenmesi
79	2023	Eser, N.	Orman Köylüsü Odaklı Ekoturizm Alanlarının Belirlenmesi Ve Planlanması
80	2023	Topsakal, Y.	Orta Avrupa Ülkelerinin Ekoturizm Kapsamında İncelenmesi
81	2023	Ok, M.	Ege Bölgesi'ndeki Millî Parkların Ekoturizm Potansiyelinin Araştırılması
82	2023	Yılmaz, K.	Ekoturizm Kapsamında Orta Doğu Ülkelerinin İncelenmesi